

Prosjektskisse

Nasjonalt besøkssenter

for Hardangervidda

i Nore og Uvdal

FORORD

Pir II arkitekter har utarbeidet en prosjektskisse for Nore Uvdal kommune for et mulig besøkscenter for Hardangervidda. Arbeidet er utført i perioden juni 2022 til januar 2023. Arbeidet er blitt til gjennom en innholdsrik medvirkningsprosess med både lokale ressurspersoner og prosjektgruppen, sistnevnte er sammensatt av representanter fra kommunen (både administrativt og politisk), Nore og Uvdal Næringssselskap og Buskerud Næringshage.

Prosjektskissen beskriver mulig innhold og samarbeidspartnere for et besøkscenter samt ser på ulike konsepter for et besøkscenter i Rødberg. Prosjektskissen skal brukes til videre innsalg i et hovedprosjekt for å få flere samarbeidspartnere, offentlig finansiering og mulige investorer i bygget som skal huse et slik besøkscenter.

KONTAKT:

Betsey-Marie Eskeland:
BetseyMarie.Eskeland@pir2.no

Katy Chada:
Katy.Chada@pir2.no

Nore og Uvdal kommune ønsker å se på muligheten for å utvikle og åpne et nasjonalt besøkscenter for Hardangervidda. Arbeidet er organisert som en forstudie der Nore og Uvdal kommune er prosjekteier. Arbeidet er en spinoff av forprosjektet «Tettere på Villreinfjellet» som ble gjennomført i Nore og Uvdal i 2018.

Hardangervidda og dens ressurser har vært svært viktig for befolkningen i Nore og Uvdal og hele Numedal gjennom tidene. Den næringsmessige bruken av Hardangervidda er dypt forankret i befolkningen, og det er på tide at stoltheten og eierskapet til Hardangervidda i større grad blir synlig i kommunens sentrum – Rødberg.

INNHold

Side Innhold

04 Innsikt

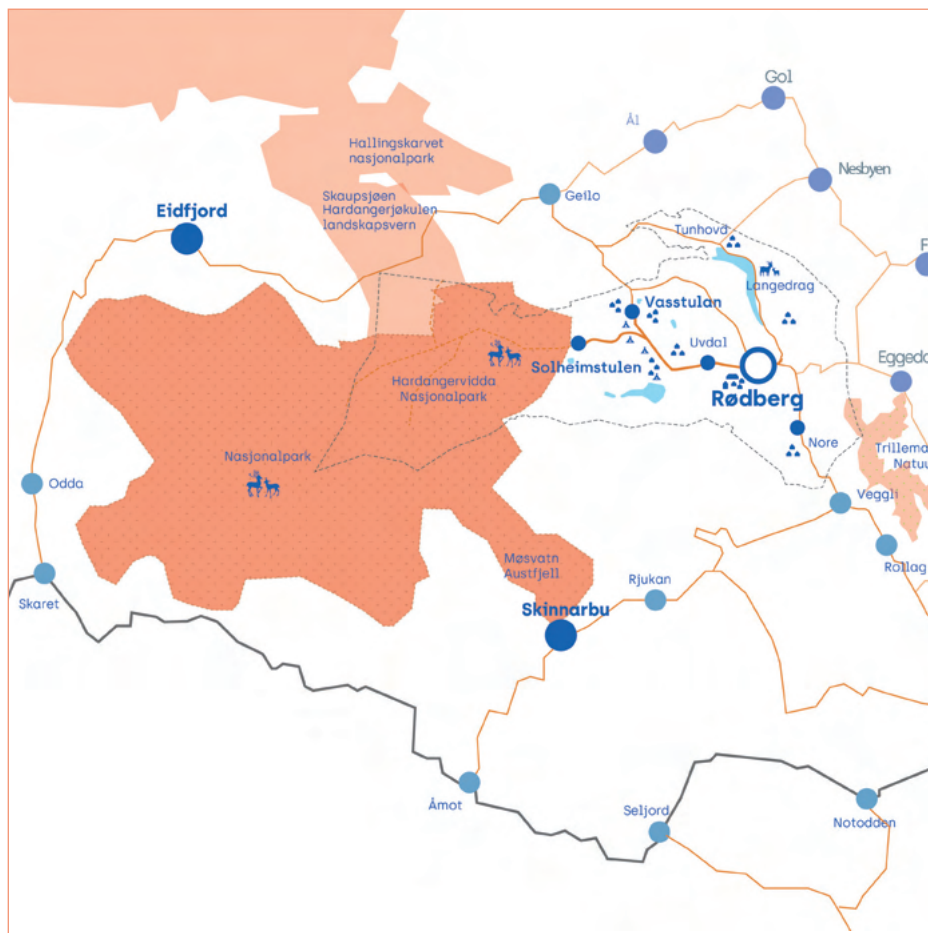
- 04 Kort om Hardangervidda
- 06 Et besøkscenter i Nore og Uvdal
- 08 Kort om autorisasjon
- 10 Tidligere arbeid
- 14 Befaring og Walk and talk
- 16 Medvirkning og verksted

24 Retninger og identitet

- 26 Funksjon og bærebjelker
- 30 Innhold og identitet
- 32 Besøkscenter og matsenter
- 38 Besøkscenter og natursenter
- 44 Besøkscenter og kultursenter
- 50 Besøkscenter og trening- og aktivitetssenter
- 56 Oppsummering retninger og identitet

58 Konsepter for et besøkscenter i Rødberg

- 60 Et besøkscenter i Rødberg
- 62 Stedsanalyse Rødberg
- 70 Strategier for Rødberg
- 72 Lokalisering av et senter i Rødberg
- 74 Ulike konsepter for et senter i Rødberg

KORT OM HARDANGERVIDDA

Hardangervidda er Nord-Europas største høyfjellsslette og skifter mellom bratte vestlandsfjell i Hardanger og slakt, dovent viddelandskap i øst. Hardangervidda framstår som et massivt og uendelig landskap bestående av urørt natur. Omtrent halve viddeplatået er vernet som nasjonalpark. Nasjonalparken utgjør 3445 km² og ble vernet i 1981. Dette er fastlandsnorges største nasjonalpark.

I tillegg er 551 km² med Hardangerjøkulen i nord og et område på 299 km² øst for Møsvatn i sør vernet som

landscapsvernområde.

Over halve nasjonalparken er privat grunn som har vært høstet ved jakt, fiske, setring og beite i uminnelige tider. Her finnes det flere tusen år gamle minner om villreinjakt. Mange gårdsbruk, spesielt i Hardanger, hadde seter opptil flere dagsmarsjer innover vidda. Gamle støler og steinbuer smykker landskapet og har stor kulturhistorisk verdi. [kilde: Norgesnasjonalparker.no]

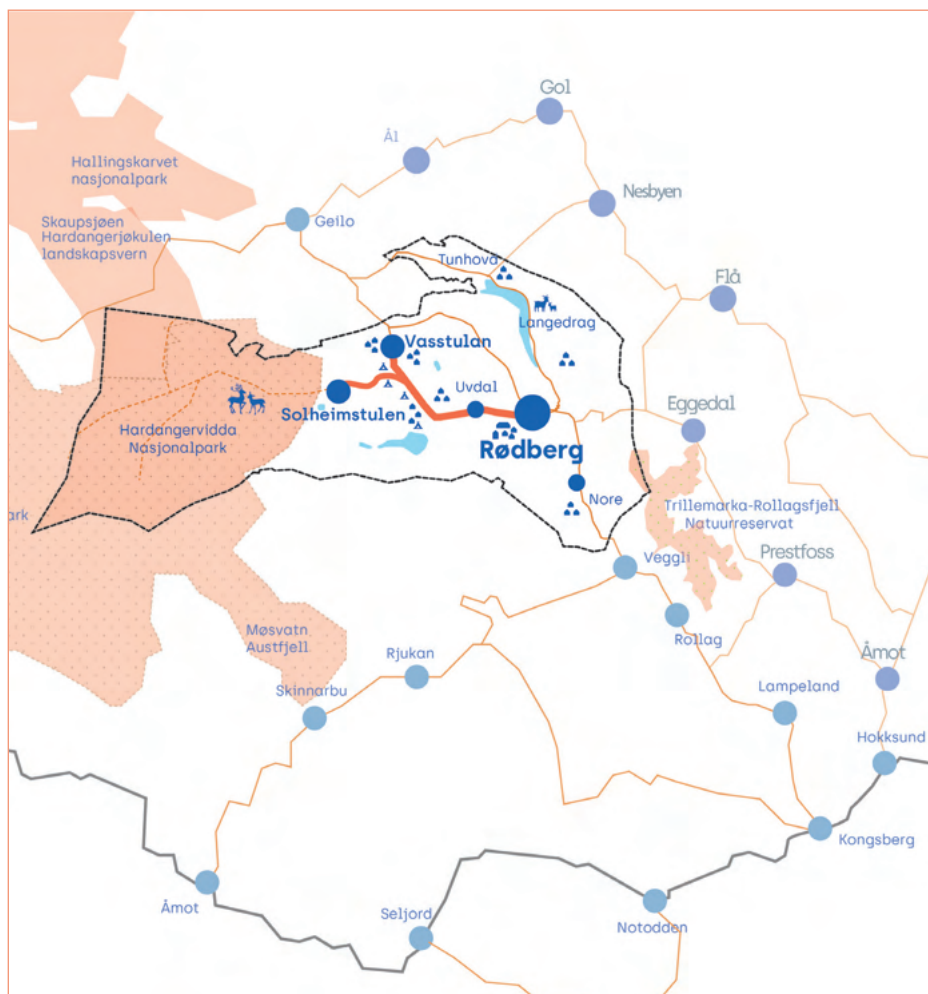
Det er to besøkssenteret i tilknytting til nasjonalparken: Eidfjord og Skinnarbu.

Hardangervidda natursenter i Eidfjord
opplevessenter for norsk natur, klima
og miljø.

Hardangervidda nasjonalparksenter på
Skinnarbu.

ET BESØKSSENTER I NORE OG UVDAL

Nore og Uvdal Kommune er en Nasjonalparkkommune. 873 km² av Hardangervidda Nasjonalpark ligger i Nore og Uvdal kommune [uvdal.no/Hardangervidda].

Kommunen ønsker å synliggjøre og knytte sin identitet til å være en nasjonalparkkommune. I tillegg ønsker de fremtidige prosjekt i rollen som nasjonalparkkommune.

Det er et mål at Nore og Uvdal kommune skal bli et bedre vertskap som nasjonalparkkommune. Et besøksenter der man formidler kunnskap om mennesket og reinen er en aktuell måte å nå dette målet. Øvre Numedal har en rik historie om hvordan mennesket har levd ved siden av reinen, og næringsaktiviteten som foregår på Hardangervidda er fortsatt omfattende. Dette er en historie som er viktig å formidle i dagens samfunn.

Kommuneplanens samfunnsdel, som ble vedtatt i 2019, fastslår at «Nore og Uvdal som nasjonalparkkommune skal legge

til rette for lokal verdiskaping og næringsutvikling knyttet til Hardangervidda og fjellområdene rundt». Et besøksenter er i tråd med denne strategien. Vern og bruk er viktig med tanke på Hardangervidda Nasjonalpark.

Hvordan skal vi ta vare på nasjonalparken, og samtidig benytte ressursene vi har? Hvordan kan vi også synliggjøre verdiene på Hardangervidda uten å være på Hardangervidda fysisk? Hvordan visualisere verdiene på en god måte uten å måtte besøke Hardangervidda og spesielt Nasjonalparken? Hvordan kan vi formidle hvor kort avstand det er mellom Hardangervidda og Nore og Uvdal? Hvordan få til tankegangen om «Grønn turisme» og «Grønn informasjon»? Hvordan kan vi øke befolkningens eierforhold til Hardangervidda ved identitetsbygging og eierforhold til egne naturressurser?

KORT OM AUTORISASJON

"Retningslinjer for autorisasjon og re-autorisasjon av naturinformasjonssentre i Norge" beskriver kravene for å kunne få tildelt autorisasjon. Sentrene skal fokusere på å formidle: Naturvitenskapelig, natur og kulturhistorisk og opplevelsesmessige verdier knyttet til områdene de informerer om. På neste side er flere elementer fra retningslinjene uthevet for å støtte at senteret burde jobbe bredt med både innhold, forankring og samarbeidspartnere.

Det er to muligheter for et besøks-senter i Nore og Uvdal. Det kan være et besøks-senter for villrein eller det kan være et besøks-senter for nasjonalpark.

Villreinstammen i Hardangervidda er Norges største og dette bør være et eget besøks-senter for Villrein tilknyttet Hardangervidda. En spissing mot villrein kan også supplere de to andre sentrene for nasjonalparken Hardangervidda. Det finnes ingen per dags dato ingen tilleggskrav for et besøks-senter for Villrein.

Dersom man velger et senter for nasjonalparken Hardangervidda finnes følgende tilleggskrav:

Målet med opprettelsen av et besøks-senter for en nasjonalpark er å formidle kunnskap om nasjonal og internasjonal natur og bidra til forståelse for vern av naturverdier og biologisk mangfold.

Besøkssenter nasjonalpark skal spesielt formidle informasjon og kunnskap om nasjonalparken og de verneområder de er knyttet til.

Videre skal sentrene informere om alle-mannsretten og motivere til miljøvennlig og bærekraftig friluftsliv. Sentrene skal fungere som en åpen dør til natur og naturopplevelser og bidra til å skape begeistring og ansvarsfølelse for naturen.

- Sentrene skal informere om betydningen av naturvern i Norge.
 - Sentrene forutsettes å ha et nært samarbeid med verneområdestyret og nasjonalparkforvalteren i de områdene der ordningen er etablert.
 - Opplevelsesmulighetene i nasjonalparken/e og i randsonene til disse skal presenteres ved senteret.
 - Utstilling og informasjon skal stimulere de besøkendes egen aktivitet i naturen.
 - Det bør være lett tilgjengelig og godt presentert informasjon om friluftsliv, stinett og turhytter med utgangspunkt i senteret, i nærheten av senteret, eller i tilknytning til nasjonalparken(e), med tilleggende verneområder.
 - Sentrene skal installere og ta i bruk relevant felles informasjon om alle landets nasjonalparker og ev. andre felles tema, som utarbeides sentralt.
 - Det skal tilstrebes samarbeid mellom sentrene, for å kunne utvikle felles pedagogisk metodeverktøy, temautstillinger o.l.
 - Sentrene bør arbeide aktivt for å få til et samarbeid med relevante forskningsmiljø og prosjekt.
- Ved autorisasjon og re-autorisasjon av besøks-senter nasjonalpark forutsettes det et positivt vedtak fra vernemyndighet og kommune.

Kilde: Retningslinjer for autorisasjon og re-autorisasjon av besøks-senter nasjonalpark, våtmark, rovdyr, villrein og verdensarv i Norge 10.3

Inspirere til **friluftsliv**

Forskning

Stimulere de besøkendes egen **aktivitet i naturen**

Gi kunnskap om hvordan menneskene har **brukt og påvirket naturen**

opplevelser og aktiviteter i og rundt naturinformasjonssenteret

Stimulere interesse for **natur, naturvern og naturstudier**

Godt samspill med lokale interessenter for å utvikle **bærekraftige aktiviteter utenfor og i verneområder**

Motivere til å **bruke området** på en måte som **ikke forringer kvaliteten**

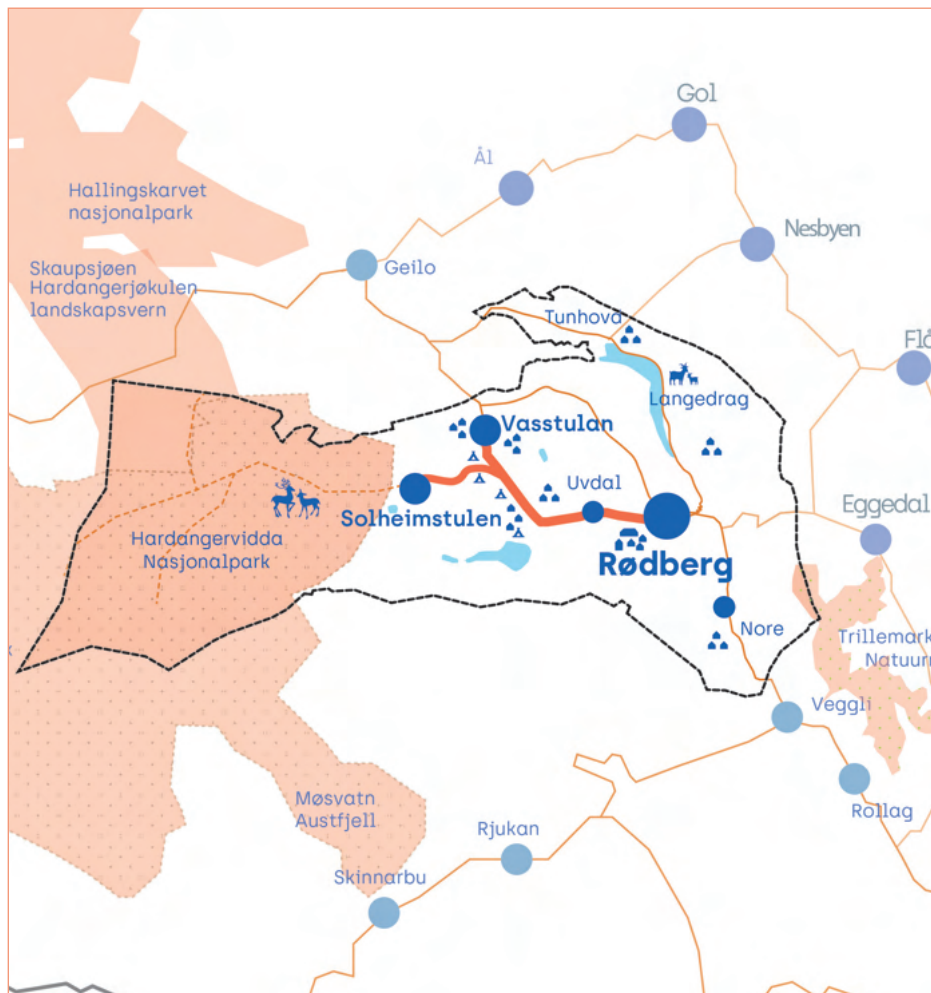
Legge til rette for **samarbeid i lokalsamfunnet**

Private aktører involveres, som reiseliv, lokale tilbydere av naturopplevelser og matproduksjon m.m.

Knytte nettverk innen bærekraftig reiselivsutvikling

Bidra til **biologisk mangfold**

Være et informasjonssted for **kulturminner**

TETT - TETTERE - TETTEST (2017)

Nore og Uvdal Kommune har siden 2017 jobbet med prosjekter for å få økt verdiskaping av villreinen og Hardangervidda. Gjennom prosjektet «Tettere på Villreinfjellet» identifiserte man et mulig totalkonsept for Nore og Uvdal Kommune, hvor dette ble spilt inn som mulige delprosjekter inn i prosjektet «Mennesket og Reinen. Prinsippet for totalkonseptet var utvikling av konsepter på tre ulike steder med ulik nærhet til villreinen. Tett i Rødberg, tettere på Vasstulan og tettest på Solheimstulen.

Villreinfestivalen og historiefortelling ligger over konseptene og dette er fordi det er mulige overbyggende elementer som vil kunne benyttes i alle deler av prosjektet. Langedrag ligger også som en del av konseptet, da de har reinsdyr på Langedrag som man kan ta og føle på, mate og oppleve på ekte. I tillegg er det villrein i området rundt Langedrag som man faktisk kan oppleve å møte på når man er ute på tur.

Overordnet konseptstruktur

Oppsummert så vil konseptet ha følgende struktur Tett – Tettere og Tettest på Villreinfjellet;

HARDANGERVIDDA KOMPETANSE-SENTER - FORPROSJEKT (2001)

I 2001 utarbeidet Nore og Uvdal et forprosjekt for et kompetansesenter knyttet til Hardangervidda.

Prosjektskissen anbefaler å etablere Hardangervidda Kompetansesenter på Rødberg, som et sterkt fagmiljø knyttet til forvaltning og bruk av utmarksressurser. Målet er å sikre eksisterende arbeidsplasser innen utmarksforvaltning, og å skape nye arbeidsplasser lokalt.

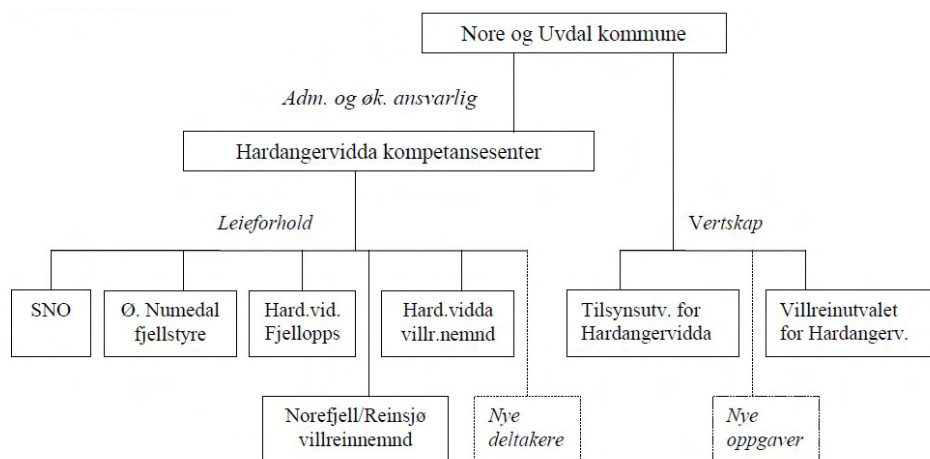
Trinn 1 er å samlokalisere eksisterende stillinger og funksjoner lokalt i kommunen

knyttet til forvaltning av utmarksressurser og Hardangervidda.

Trinn 2 er å arbeide for nye oppgaver og stillinger til fagmiljøet.

Nore og Uvdal kommune anbefales å ta hovedansvaret for etablering av kompetansesenteret, ved å leie bygningslokaler for videre utleie til de deltakende organisasjoner i senteret, og ved å ta ansvar for fellesfunksjoner og daglig ledelse av senteret. Utleie av lokaler og felles tjenester bør skje til selvkost.

Forslag til organisasjonsmodell:

Følgende interesserte deltagere til et kompetansesenter ble kartlagt i 2001. Flere av disse kan være aktuelle i et besøkssenter idag.

Oppsummering – aktuelle deltager i 2001:

De aktuelle deltakerne i Hardangervidda Kompetansesenter varierer fra rein statlig forvaltnings- og oppsynsvirksomhet til private rettighets-havere. Alle deltakerne er likevel i organisatorisk inngrep med andre, noe som viser at det har vært behov for å tenke fleksibelt når det gjelder samarbeid for å løse oppgavene. De fleste av deltakerne samarbeider i tillegg med hverandre i sitt daglige virke.

Nore og Uvdal kommune.

Nore og Uvdal kommune har en rekke forvaltningsoppgaver for utmark, med myndighet i henhold til en rekke lover. Kommunen har også egne utmarksarealer å forvalte. Kommunen har sekretariat for Hardangervidda villreinutvalg og Tilsynsutvalget for Hardangervidda i Buskerud. Disse oppgavene løses i dag ved å leie ut deler av kommunale stillinger. Kommunen framleier kontor for Statens Naturoppsyn på Rødberg.

Tilsynsutvalget for Hardangervidda i Buskerud.

Tilsynsutvalget er et statlig oppnevnt utvalg i medhold av verneforskriftene for Hardangervidda nasjonalpark og Hardangerjøkulen/Skaupsjøen landskapsvernområde. Utvalget har forvaltnings-myndighet etter disse forskriftene. Nore og Uvdal kommune har sekretariatet for utvalget, og leier ut miljøvernleder i ca. 50 % stilling. Kostnader ved tilsynsutvalget refunderes fra Direktoratet for naturforvaltning.

Statens naturoppsyn SNO.

SNO er en relativt ny avdeling under Direktoratet for naturforvaltning. SNO arbeider etter lov om naturoppsyn, og har oppgaver innen oppsyn, veiledning og informasjon knyttet til nasjonale natur og kulturverdier. SNO har i dag fire personer knyttet til Hardangervidda, med en person lokalisert på Rødberg. SNO ønsker å styrke sine enmanns-betjente kontorer når det er hensiktsmessig.

Hardangervidda villreinutval.

Villreinutvalet er jaktrettshavernes forvaltningsorgan. Styret består av representanter for Hardangervidda Grunneigarsamskipnad HG og Samarbeidsorganet for fjellstyrene på Hardangervidda SfH. Utvalget foreslår felloppskvote for Hardangervidda villreinområde, og har en rekke praktiske oppgaver ved villreinforvaltningen på Hardangervidda. Nore og Uvdal kommune har sekretariat for utvalget. Dette utgjør 20 % stilling på fast basis og ca. 50 % på prosjektoppgaver.

Hardangervidda villreinnemnd og Norefjell/Reinsjø villreinnemnd.

Villreinnemndene er statlige nemnder med formål å ivareta interesse-ne til den enkelte villrein-stamme. Nemndene er sammensatt av en representant fra villnemnda i hver kommune som ligger innenfor villreinområdet. Sekretær for Hardangervidda villreinnemnd er engasjert i ca. 30 % stilling og for Norefjell/Reinsjø villreinnemnd i 10 % stilling gjennom Fylkesmannen i Buskerud, miljøvernavdelingen.

Øvre Numedal Fjellstyre. Hardangervidda Fjelloppsyn AS.

Fjellstyret forvalter bruksrettene til jakt, fiske og beite i Øvre Numedal statsallmenning, etter fjelloven. Fjellstyret kjøper sekretær oppgaver fra Hardangervidda Fjelloppsyn AS i 50 % stilling. Kostnadene for fjellstyret dekkes 50 % med egne inntekter og 50 % refunderes fra staten. Hardangervidda Fjelloppsyn AS er eid av fjellstyrene på Hardangervidda og skal ivareta ansvaret for oppsynstjenesten på statsallmenningene. Ved siden av sekretariat for fjellstyret har fjelloppsynet 20 % stilling for oppsynsoppgaver på Rødberg.

I tillegg deltok Uvdal grunneierlag i prosjektgruppa. Grunneierlaget vurderer det ikke som aktuelt å være etablert direkte i kompetansesenteret, men å delta i mulige fellesprosjekter eller å kjøpe tjenester som tilbys fra senteret.

BEFARING OG WALK AND TALK

For å bli kjent med Hardangervidda og Nore og Uvdal tilbragte vi to opplevelsесrіke befaringsdager i kommunen! Vi hadde gode samtaler med viktige ressurs- og kompetansepersoner.

SOLHEMSTULEN

Befaring og tur inn i Hardangervidda fra Solhemstulen.

DAGALI - VASSTULAN

Befaring på Vasstulan/ Dagali. Samtale med Urda Ljøterud Høglund og Jorun Ro.

LANGEDRAG

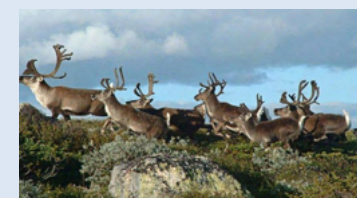
Befaring og samtale med Marie Thorsen Østby og Torun Thorson Kolstad (Nore laft).

Lars Inge Enerstvedt bor i Nore og Uvdal, og har jobba med næringsutvikling og utmarksforvaltning i hele sitt liv, de siste 20 årene som oppsyn på Hardangervidda i Statens Naturoppsyn. Han har god oversikt over menneskenes bruk av Hardangervidda, både før og nå.

Svein Erik Lund er sekretær for Hardangervidda Villreinutval, som er rettighetshavernes forvaltningsorgan for villrein på Hardangervidda. Svein Erik har jobba med forvaltning av villreinen på Hardangervidda i mer enn 20 år, og har god kunnskap om reinens biologi og trusler.

Gro Rudi bor og driver Spikketrå gård i Uvdal. Hun er styreleder for Uvdalsbonden, startet av fem kvinner som tilbyr unike råvarer og opplevelser i og fra Uvdal.

Verkstedet som ble holdt avdekket et stort engasjement og et mangfold av mulig innhold i et fremtidig besøks-senter. Det viste seg å også bli en viktig arena for ulike interesser å møtes for å diskutere hvordan besøks-senteret og arbeidsprosessen mot et besøks-senter kan bidra til å tydeliggjøre bygdas identitet og kanskje være en samlende arena for ulike krefter.

På verkstedet var det stor enighet om potensialet senteret har for å være en læringsarena, både visuelt og fysisk - gjennom å se og å få prøve ut. Ikke bare for skoleklasser, men også for høyere utdanning; hvordan kan besøkscenteret bli et kjernested for kunnskapsutveksling og forskning?

I det hele tatt var verkstedet for mange en start på en større tankeprosess om hva et slikt sted kan være; et samlende møtested for hele bygda, en arena for kunnskapsutveksling og kultur, et attraktivt flerfunksjonelt senter å besøke for både lokale og tilreisende - et senter som setter Nore og Uvdal på kartet?

Verkstedet startet med en felles middag og en kort introduksjon om hvordan vi jobber, samt noen referanseprosjekter for å gi litt assosiasjoner.

Deretter ble selve verkstedet arrangert i tre deler:

1. Individuell oppgave - "velg tre bilder som du tenker representerer det Hardangervidda besøksenter skal være." Bildene ble hengt opp på veggen og gjennomgått i plenum med en begrunnelse. Temaer som gikk igjen var kunnskapsdeling, lokal kultur og ønsket om et sted å møtes.

2. Gruppeoppgave - lag ditt drømme scenario for besøkssenteret. Hva slags funksjoner skal bygget inneholde? Hva kan kombineres? Ute og inne? Tre ulike grupper kom fram til tre ulike programsammensetninger, men igjen var tanken om besøkssenteret som en kunnskapsarena og et sosialt møtested sterkt forankret hos alle gruppene.

3. Gruppeoppgave - Hvordan kan besøkssenteret være attraktivt hele året og hvordan kan det fungere like godt på kveldstid som på dagtid? Hva slags fleksibilitet har det? Med denne oppgaven greide alle tre gruppene å gå mer i dybden på hva som er spesielt for Nore og Uvdal . mye fokus på lokal kultur, identitet, kunnskapsdeling og natur.

VERKSTED - VALGTE BILDER

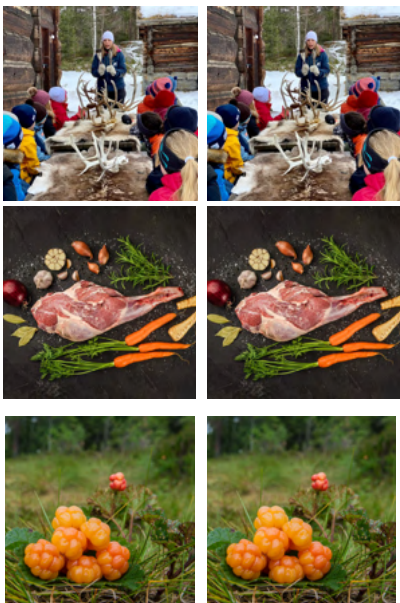
Utforske

Engasjert, lokal ungdom - stolthet og fellesskap

Opplevelser og forskning for både barn og voksne

Mat

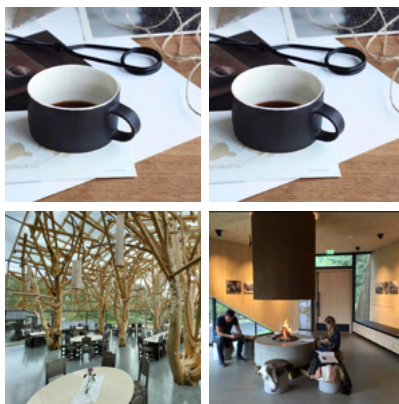

Hardangervidda

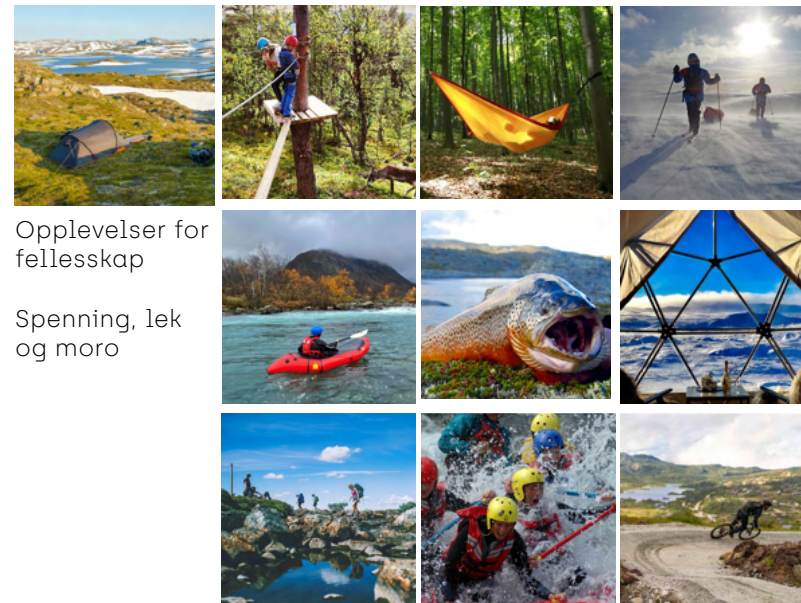
"Et sted for å lære om historie, natur og kultur"

Møtes En uformell møteplass

Et senter for salg av lokale produkter

Friluftsliv

Opplevelser for fellesskap

Spenning, lek og moro

Tradisjon og kultur

Et sted for å lære om kulturarven vår

Kontinuitet - det opprinnelige; varige verdier. Nytte - ikke utnytte."

RETNINGER OG IDENTITET

På verkstedet var det stort fokus på hva besøkssenteret kan være for bygda og lokalsamfunnet, og hva som skal til for å gjøre det til en allsidig og attraktiv møteplass.

Det kom frem **tre viktige funksjoner** senteret bør ha uavhengig av hvordan innholdet i senteret vinkles. Disse tre funksjonene er:

- Et samlingssted for hele bygda,

både de som bor i kommunen på heltid og de som bor deltid. Dette punktet innehar både besøkssenterets sin funksjon som lavterskel- og profesjonell møteplass.

- Et sted for opplevelser og å gjøre!

Et aktivt sted der man lærer gjennom å gjøre, sanse, oppleve og utforske.

-En arena for kunnskapsformidling.

Et sted man lærer og utveksler kunnskap på tvers av generasjoner, men også på tvers av om man er fastboende eller hyttefolk.

Det kom også frem i verkstedet at besøkssenteret kan ha en viktig rolle som identitetsmarkør for bygda, og være et visningssted for bygdas kjerneverdier, kultur og historie. Nasjonalparken Hardangervidda skal selvsagt være hovedtema og hovedidentitet til senteret, men det ligger et potensial i å koble Hardangervidda til andre viktige temaer.

Tre ulike bærebjelker pekte seg ut som senteret kan formidle og fokusere på tillegg til nasjonalparken:

- Lokalmat

Nytte vidda [idag og historisk]
Landbruk
Foredling
Lokale produkter

- Friluftsliv

Naturverdier
Sanse og oppleve naturen
Nytte vidda og naturen

- Håndverk

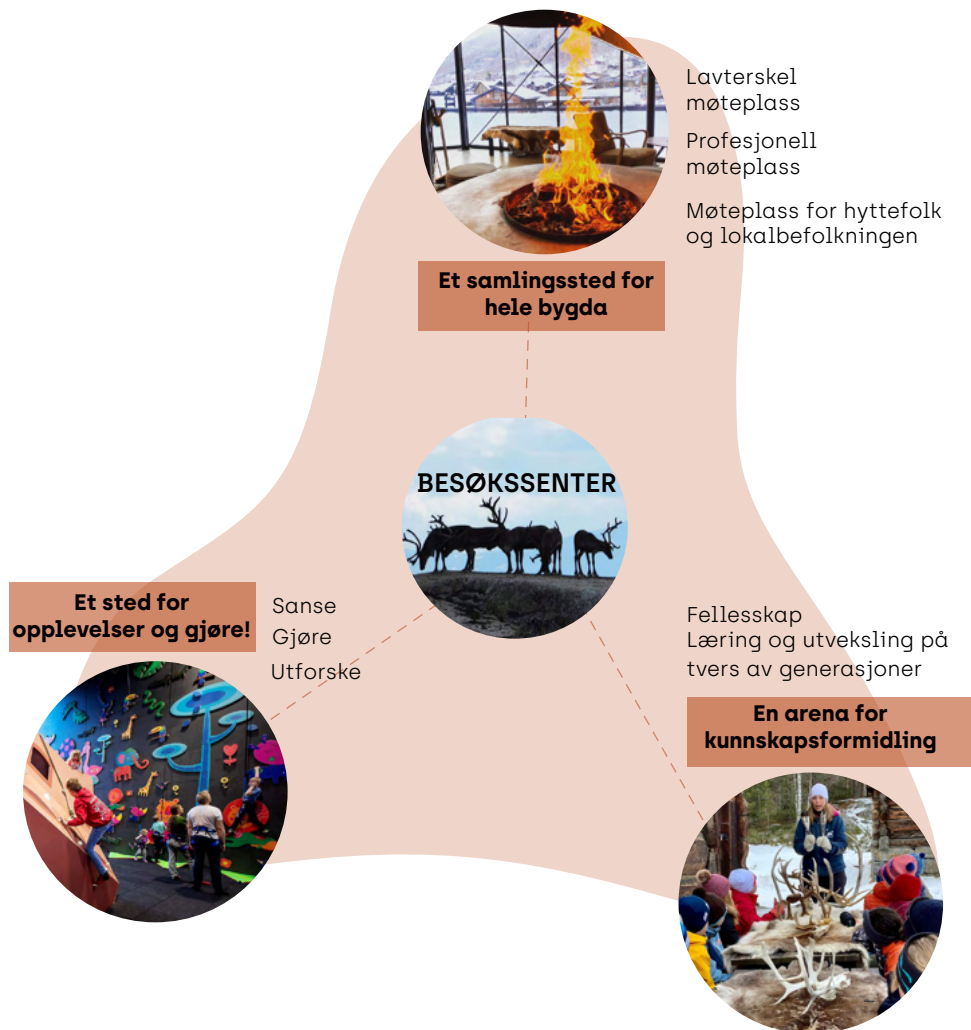
Identitet
Kultur og tradisjoner
Lokal kunnskap og produkter

Diagrammet viser sammensetning av de tre ulike funksjonene og de tre mulige retningene for innhold senteret bør inneha.

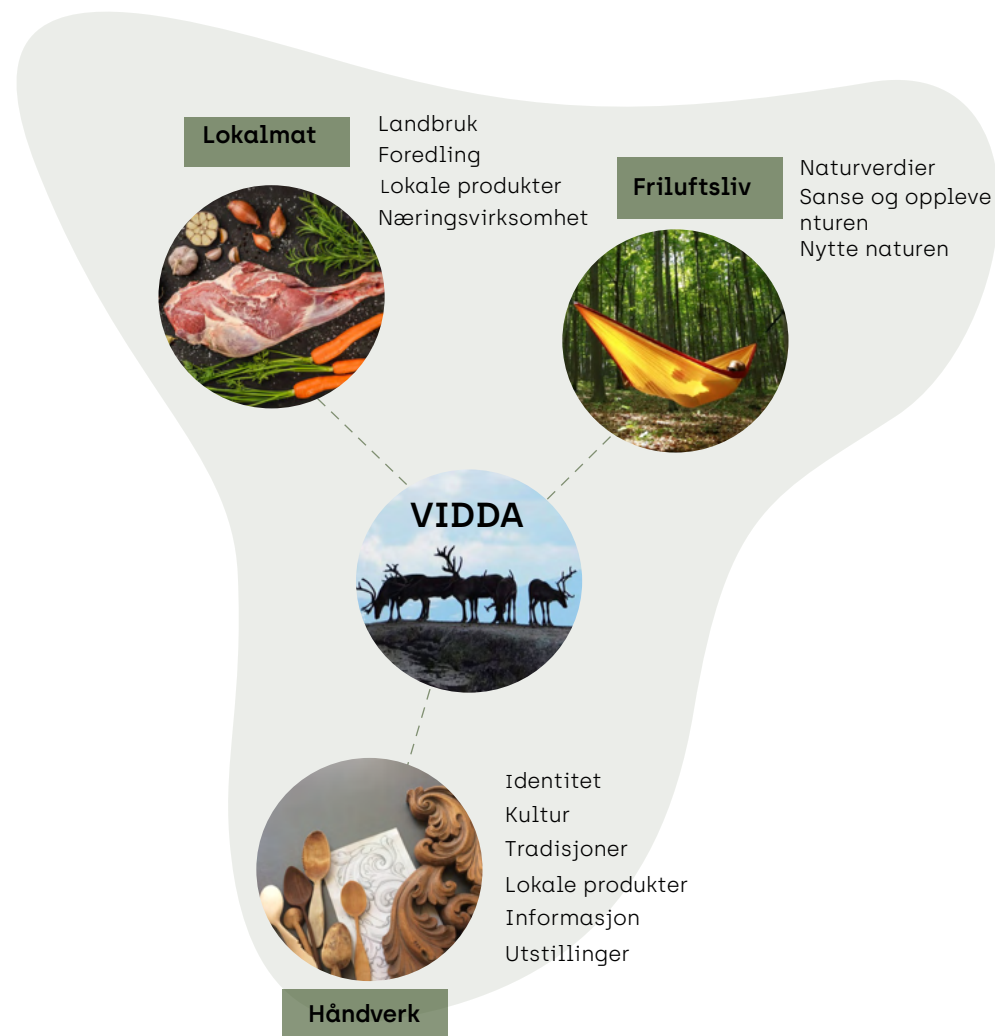
FUNKSJON

Hva skal senteret være?

BÆREBJELKER

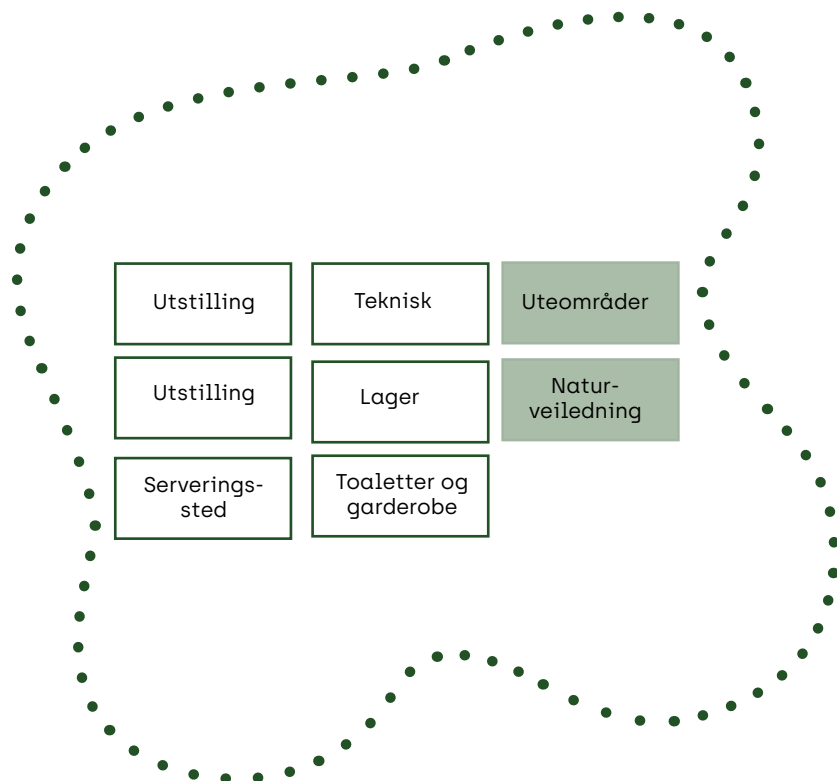
Hva skal senteret formidle?

INNHOOLD

Hva må et senter inneholde?

Det er flere fastsatte autorisasjonskrav for besøkssentre. Når det gjelder innhold er dette følgende:

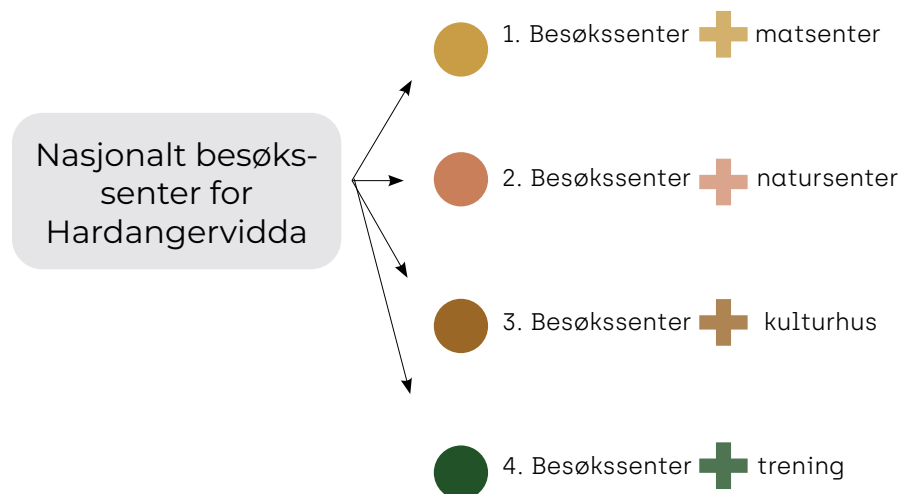

IDENTITETER

Hva må et senter inneholde i tillegg?

Videre arbeid har fokusert på hvilke funksjoner og innhold senteret kan inneha for å få en merverdi for Rødberg og Nore Uvdal, bli økonomiske bærekraftige og attraktive året rundt. I verkstedet arbeidet gruppene med et stort spekter av forskjellig program. Disse kan kategoriseres i fire ulike retninger senteret kan utvikles mot:

På de neste sidene analyseres de fire retningene utifra funksjonene og bærebjelkene beskrevet på foregående sider. Videre ser man på muligheter for sambruk og samarbeidspartnere.

BESØKSSENTER + MATSENTER

MAT har en direkte og god kobling til besøkscenteret.

"Der det har vært mat, har det vært folk". Hardangervidda har til alle tider vært en viktig del av Nore og Uvdølenes matkammer. Det meste av disse råvarene som reinkjøtt, lammekjøtt, rakfisk og ferskfisk av ørret samt rype og molte blir fraktet ut av fjellet ved Solheimstulen. I tillegg har Kvann opplagt vært en viktig del av matstellet historisk (tett-tettere-tettest 2017).

Mat og måltider er et godt bindeledd mellom mennesker og kan være et virkemiddel for å lage et samlingssted for hele bygda. Mat kan knyttes til opplevelser og "å gjøre" ved å jobbe med dyrking, foredling, tilberedning og den sanselige opplevelsen av å lukte og smake. Det ligger også et stort potensial i å etablere en profesjonell møteplass for lokalmat som inkluderer lokale bønder og næringslivet.

Referanser:

Bakar Jon, Byrkjelo

Bakeri, kafé og spesialbutikk på Byrkjelo. En viktig institusjon for lokalbefolkningen og et populært stoppested for tilreisende.

Brimibue og bakeren i Lom

I Lom sentrum er det flere institusjoner som komplementerer hverandre og binder sammen sentrum. Brimibue er kafé, restaurant og lokalmatutsalg, og ligger bare noen meter fra Bakeren i Lom.

SmakeMeir + smaks-lab

SmakeMeir er en del av ViteMeir-senteret i Kaupanger. En plattform for smaks- og matkultur. Smaks-laben er et laboratorium som brukes både til undervisning og forskning.

Sambruksmuligheter

Matsenteret vil ha direkte sambruk med besøkssenterets serveringssted. En kafé og restaurant bør være hjerte til senteret og kan ha funksjoner både inne og ute. Det er også direkte sambruksmuligheter med en butikk som kan selge lokalmatprodukter. Uteområdene kan itillegg til uteservering, arealer for matproduksjon få en viktig rolle i formidling, kurs og arrangementer.

Krav

Utstillinger
Serveringssted
Teknisk
Toaletter og
Garderobe

Uteområder

Sambruk

Kafé
Butikk

Uteområder

Sambruk

Utstillinger

Uteområder

Mulige funksjoner og romprogram

+ Matsenter

Matlab- smakslab
Kantine
Restaurant
Bar
Bakeri

Uteservering
Utegrill
Utelekeplass
Parsellhage
Drivhus
Utekjøkken+

++ Matsenter

Ungdomskafé
Ungdomsklubb i
sentrum

+ Profesjonell møteplass

Profesjonelt kjøkken
Arbeidsfellesskap
Utsalg
Bryggeri
Destilleri

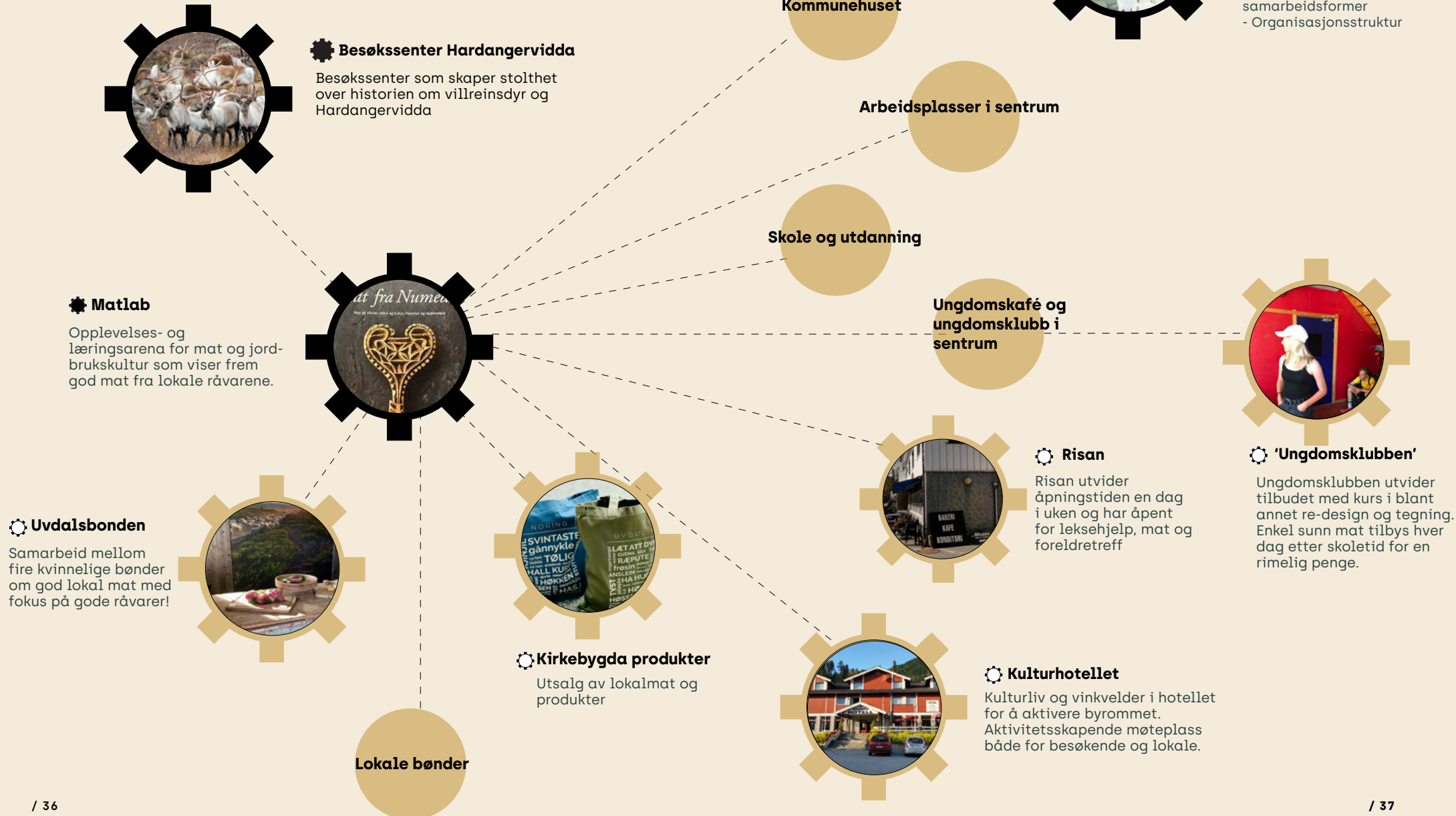
++ Profesjonell møteplass

Klasserom inne
Skole lab
Klasserom ute

Et besøkssenter for mat kan inneholde en smakslab som kan både benyttes av skole, forskning og publikum samt ved utleie til arrangementer. Bar, destilleri, bryggeri, bakeri er tilleggfunksjoner som matsenteret kan vokse med over tid. Matsenteret bør også utforske sambruk med skoler, arbeidsplassene i sentrum og kommunehuset med tanke på lunsjfasiliteter, større møterom og sosiale begivenheter. Et profesjonelt kjøkken til utleie, et foredlingsanlegg og arbeidsfellesskap bør undersøkes.

BESØKSSENTER + MATSENTER

Ressurser og samarbeidspartnere

BESØKSSENTER + NATURSENTER

NATUR har en direkte og god kobling til besøkscenteret. Natur er sterkt knyttet til naturverdiene i nasjonalparken og bruk av nasjonalparken til friluftsliv og rekreasjon. Natur og friluftsliv er også en av Nore og Uvdals viktigste ressurser og kvaliteter og et natursenter kan bidra til å styrke dette som en av Nore og Uvdals viktige identitet.

Et natursenter vil kunne være både en lavterskel møteplass for lokalbefolkningen og hyttefolk. Senteret kan kobles til et opplevelsessenter og kan tilby læring gjennom å gjøre, oppleve og utforske. En profesjonell møteplass tilknyttet natur og friluftsliv kan bidra til et større fagmiljø sammen med et kompetansesenter for Hardangervidda.

Referanser:

Teknisk Museum, Oslo

Teknisk museum er et svært populært viten- og opplevelsessenter med varierte installasjoner som fremmer læring og kunnskap.

Norsk fjellsenter, Lom

Norsk fjellsenter i Lom har interaktive utstillinger og installasjoner både ute og inne, og er i tillegg et naturlig møtested i bygda.

Vega Verdensarvsenter

Verdensarvsenteret på Vega har verksteder og læringslaboratorium med mange aktiviteter for barn og unge knyttet til verdensarvsenteret.

En lavterskel møteplass for turister og lokalbefolkningen

Et samlingssted for hele bygda

En profesjonell møteplass tilknyttet natur og friluftsliv

Fellesskap

Mangfold

Friluftsliv

Nytte naturen

Sanse og oppleve naturen

Deling

Naturverdier

Informasjon

En arena for kunnskapsformidling

En sted for opplevelse og utforskning knyttet til natur og friluftsliv

Interaktive og levende utstillinger som fremmer interesse

Gjøre
Oppleve

Et sted for opplevelser og gjøre!

Sambruksmuligheter

Natursenteret vil ha direkte sambruk med besøkscenterets utstillinger inne og ute. Tematikken er overlappende og kan supplere og berike hverandre. Det bør være stor fokus på hvordan utstillingene og uteområdene kan brukes i det daglige og besøkes igjen og igjen. Lekeplass ute og inne bør være en del av senteret sammen med utleie og utlån av turutstyr, turistinformasjon og kanskje til og med en del av ungdomsklubben og/eller skolens aktiviteter.

Krav

Utstillinger
Serveringssted
Teknisk
Toaletter og
Garderobe

Uteområder

Sambruk

Utstilling inne

Utstilling ute

Kafè

Mulige funksjoner og romprogram

+ Gjøre-senter

Vitensenter/
Laboratorium
Auditorium
Utstyrsbank-
og utsalg
Turistinformasjon

Aktivitetspark
Klatrevegg
Installasjoner

+ Profesjonell møteplass

Kontorfellesskap
Verksteder

Uteverksted

Natursenteret har et stort potensial som et type vitensenter med gjøre selv installasjoner og stort fokus på utforskning. Laboratorier og verksteder kan knyttes til å utforske natur samt lage og reparerer ting. Utlån, utleie og salg av turutstyr kan gi senteret flere ben å stå på.

++ Gjøre-senter

Utmarkskontor
Sportsbutikk
Ungdomsklubb
Sanserom

++ Profesjonell møteplass

Laboratorium
Konferanserom

Kontorfellesskap, møterom og konferansesal kan gjøre senteret til en profesjonell møteplass. Det bør tilrettelegges for at hyttefolk tar i bruk denne.

BESØKSSENTER + NATURSENTER

Ressurser og samarbeidspartnere

Vitensenteret

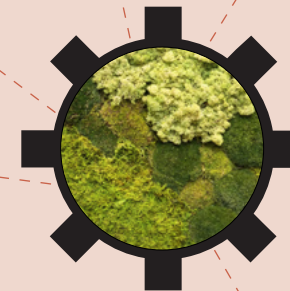
Transformasjonsprosjekt
tilknyttet kraftverk, et hands
on sted for eksperimentering og
forskning, forståelse og skaping.

Seterreisa

reiseliv - overnatting på
setre i Trillemarka

Besøkssenter Trillemarka

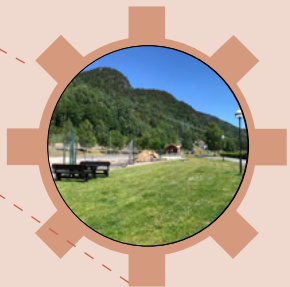
Bærekraftig fritid

Variasjon i opplevelser,
aktivitetstilbud
Helhetlig strategi for sosial
og teknisk infrastruktur for
deltidsbeboere

Langedrag

Naturpark med fokus
på læring og formidling
og ivaretagelse av og
respekt for kultur og
ville dyr

Fritidsparken

Fritidsparken er et sted for
lavterskel sosial møteplass med
mange aktiviteter.
Oppgradering.

Besøkssenter Hardangervidda

Besøkssenter som skaper stolthet
over historien om villreinsdyr og
Hardangervidda

Utlånsentral

Utlånsentral for
friluftss- og sportsutstyr
i sentrumsbygget i
Rødberg

Ungdomshus Fritidsparken

Vasstulan

Møteplass på fjellet
med restaurant,
interiør butikk, utleie
av hytte og leiligheter

Sport 1 - Rødberg

BESØKSSENTER + KULTURSENTER

Kultur kan tolkes i en vid betydning og dyrke Nore og Uvdal sin identitet og kultur knyttet til Hardangervidda, historien og håndverk. Et kultursenter eller kulturhus "light" kan bli en arena for kultur og opplevelser for hele bygda. En profesjonell møteplass for lokalt håndverk bør ha en naturlig plass i senteret og det bør jobbes særskilt med hvordan lavterskel og uformell kultur produksjon, øving og fremvisning kan få plass i senteret med stort fokus på sambruk og samarbeid.

Senteret bør jobbe aktivt med skolene, barnehager og fritidsaktivitetstilbudet i kommunen. Nore og Uvdal og Numedal har et sterkt folkemusikk- og folkedansmiljø, og en kulturscene vil kunne være med på å bygge opp under dette miljøet.

Det er naturlig å samarbeide med lokale håndverkere, lokale og inviterte kunstnere, hotellet i Rødberg samt vurdere å flytte biblioteket og kulturskolen.

Referanser:

Bygdeboxen, Stokkøya

Bygdeboxen på Stokkøya er et stort allrom som huser arrangementer av alle slag - fra yogaretreats til middager og konserter.

Kroloftet, Oslo

Kroloftet i Oslo er et samlingssted for kulturarbeidere og kunstnere med kontorfellesskap, fellesverksteder og atelierer.

DOGA, Oslo

Norsk Design- og arkitektursenter er et visningssenter og arrangementlokale med kontorer og kontorfellesskap, utstillingslokaler og markeder.

BESØKSSENTER + KULTURSENTER

Sambruksmuligheter

Kultursenteret kan ha direkte sambruk med besøkscenterets utstillinger inne og ute dersom man velger å bruke kunst og kultur som formidlingsverktøy i besøkscenteret. Besøkscenterets foaje, gjerne med servering og/eller bar, bør være et fleksibelt rom som kan huse både små og store begivenheter og være fylt med liv i alle døgnets tider. Besøkscenteret og kultursenteret kan dele et fleksibelt auditorium og/eller kino.

Krav

Utstillinger
Serveringssted
Teknisk
Toaletter og
Garderobe

Uteområder

Sambruk

Utstilling inne
Kafé
utstillingsrom
Foaje

Utstilling ute

kino/ auditorium

Mulige funksjoner og romprogram

+Kultursenter

Kino/Auditorium
Kultursal/scene
Restaurant/bar
Ungdomsklubb
Kulturskole

Utescene
Uteservering

+Profesjonell møteplass

Fellesverksteder
Atelier/øvingsrom
Kontorfellesskap

++ Kultursenter

Showroom produksjon
Bibliotek-filial

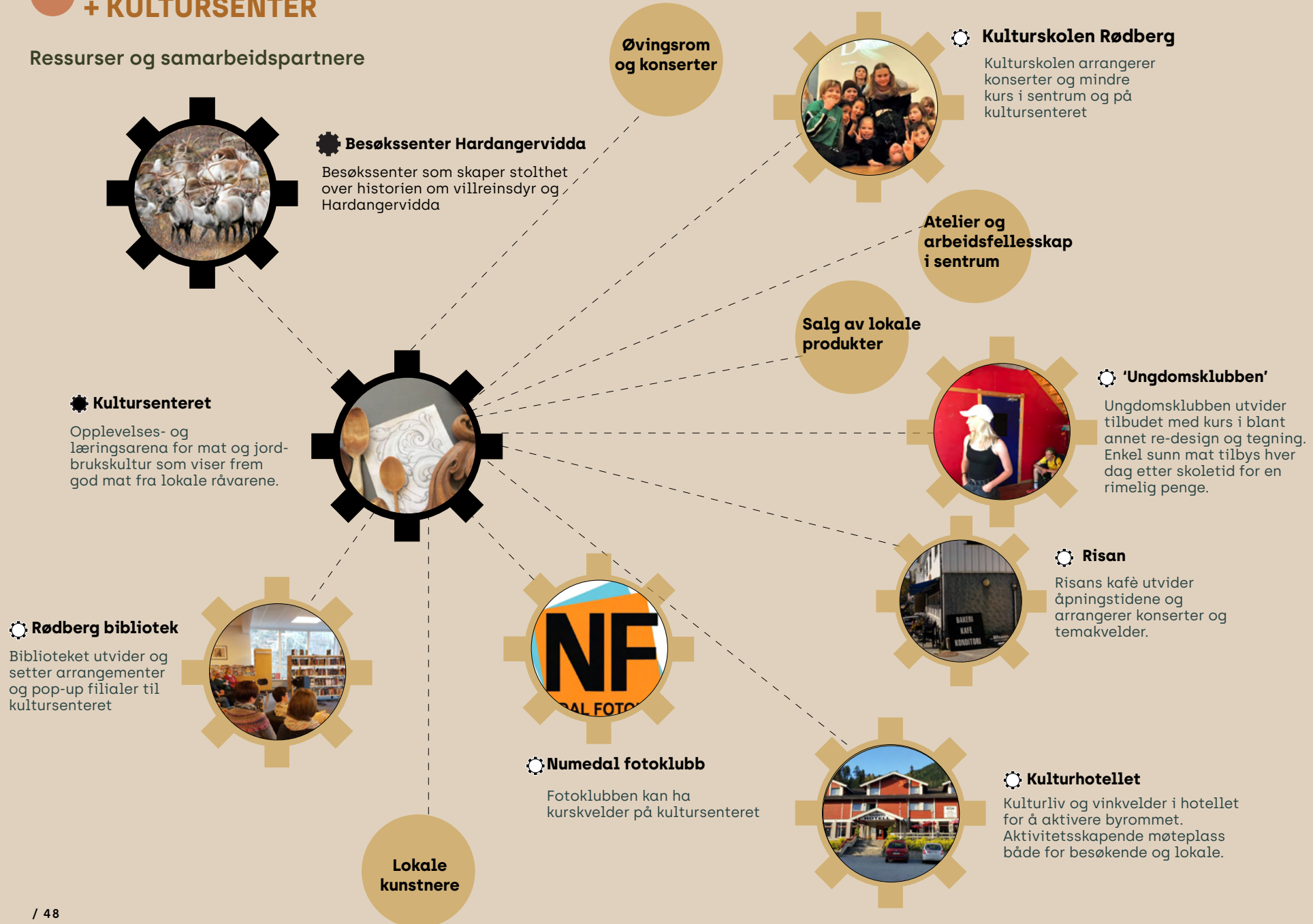
++Profesjonell møteplass

Konferansesal
Utsalg av lokale
produkter

Et besøkscenter og kulturhus "light" kan inneha en rekke funksjoner som Nore og Uvdal ikke har idag. Avgjørende blir å finne riktig standard, størrelser på funksjoner samt samarbeidspartnere som sørger for at det blir økonomi i huset. Kultursenteret kan ha en scene, kultursal, atelierer og øvingsrom. Kontorfellesskap og felles verksteder kan inngå, samt et større showroom og visningssted for lokale produkter, kunstnere og håndverkere. Kulturskolen bør være en viktig aktør og det bør vurderes ungdomsklubb.

BESØKSSENTER + KULTURSENTER

Ressurser og samarbeidspartnere

BESØKSSENTER + TRENING OG AKTIVITETSENTER

I verkstedet er det flere funksjoner som kan kategoriseres under trening og helse. Her er svømmehallen en viktig brikke som planlegges i et nytt flerbrukshus i Rødberg sentrum. Det er også tenkt at flerbrukshuset skal innholde trening- og helsefunksjoner. Det er ingen direkte kobling mellom disse funksjonene og et besøkssenter for Hardangervidda. Aktivitet i en vid forstand kan koble disse programmene ved å fokusere på at senteret også er et aktivitets- og opplevelsessenter knyttet til

friluftsliv og natur. En annen mulig kobling som er vurdert er vann og velvære. Et svømmeanlegg med ulike basseng som fokuserer på sanser og ro kan knyttes til naturen og Hardangervidda. Rødberg har en spektakulær beliggenhet for de som ikke bor i Nore og Uvdal og et bygg med basseng, helse og velvære kan knyttes til landskapet, elven og Rødbergdammen og få en god tilknytning til både en badstu på vannet og hotellet i Rødberg.

Referanser:

Eventyrbadet, Geilo

Eventyrbadet på Geilo er en del av Vestlia resort som er et hotell- og konferansesenter i gangavstand fra sentrum. Badet er åpent for hele lokalbefolkningen, og har også en velværeavdeling.

Krux Oppdal

Krux på Oppdal er et sentrumsbygg med arbeidsfellesskap, kontorplasser, en klatrehall og sportsbutikk. Et bygg som gjenspeiler bygdas identitet og som er en naturlig møteplass både på fritiden og profesjonelt. Pir II.

Åfjord Kult og Bad

Åfjord kulturhus, bibliotek svømmehall og videregående er et skikkelig sentrumsbygg og i Åfjord kommune. Bygget er delt opp i mindre volumer for å passe inn i skalaen i det omkringliggende bygde miljøet. Pir II.

Svømmehall for hele bygda Heltid og deltid

Et samlingssted
for hele bygda

Aktivitet

Friluftsliv

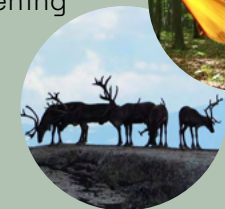

Helse

Trening

Et sted for
opplevelser og gjøre!

Sanse
Gjøre

Oppleve
Felleskap

En arena for
kunnskapsformidling

Profesjonell møteplass
helse

BESØKSSENTER + TRENINGS- OG AKTIVITETSSENTER

Sambruksmuligheter

Det er ingen direkte sambrukspotensialer når det gjelder program og identitet for et besøkssenter for Hardangervidda og et trenings- og helsesenter, men det er flere funksjoner som kan deles for å skape et effektivt bygg. Foaje og resepsjon er en av disse, samt uteområder og kafé dersom svømmehallen ikke skal ha en kafé i svømmehallen. Ved å vinkle flerbrukshuset tettere mot sanser, ro og velvære kan mat og lokalmat samt ulike kulturfunksjoner inkorporeres i bygget. Det er med andre ord ved å kombinere trenings- og aktivitetssenteret med andre konsepter (natur, mat og kultur) at besøkssenteret for Hardangervidda kan tydelig få en identitet i flerbrukshuset.

Krav

Utstillinger
Serveringssted
Teknisk
Toaletter og
Garderobe

Uteområder

Sambruk

Foaje og resepsjon

Uteområder

Mulige funksjoner og romprogram

+ Trenings- senter

Badeanlegg
Treningssenter
Flerbrukshall
Utstyrsbank

Utetrening

+ Aktivitets- senter

Utstyrsbank
Klatrevegg
Turistinfo

Aktivitetspark
Klatrevegg

+ Velvære- senter

Spa
Yogarom

+ Profesjonell møteplass

Rehabilitering
- trening
Fysioterapi
Svømmeopplæring
Legekontor
Kontorfellesskap

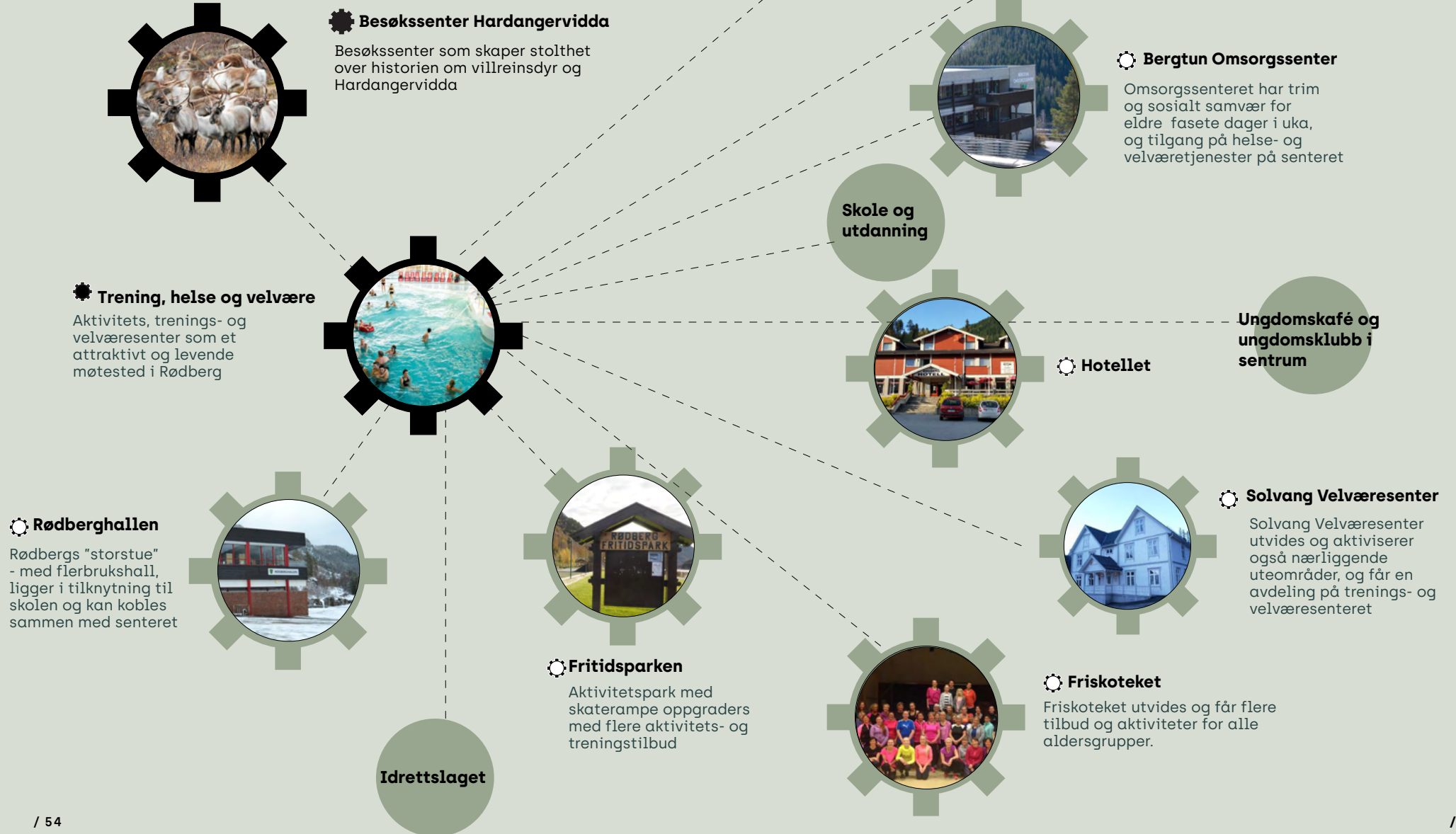
++ Profesjonell møteplass

Sambruk med skolen
Konferansesal
Møterom
Arbeidsplasser
Legekontor

Dersom man vinkler senteret mot aktivitet og friluftsliv kan senteret bli et aktivt sted for bygda med utsyrsbank, klatrevegg, turistinfo og mer. Senteret kan bli en viktig brikke i kommunens helsetilbud og en profesjonell møteplass for dette. Det er stort sambrukspotensial med skolen og fritidsaktiviteter. Et mer meditativt senter med fokus på ro og velvære kan bli en attraksjon for besøkende fra mange steder og også kobles til kulturfunksjoner.

BESØKSSENTER + TRENINGS- OG AKTIVITETSENTER

Ressurser og samarbeidspartnere

OPPSUMMERING RETNINGER

	+ Matsenter	+ Natur Opplevelses- senter	+ Kultursenter	+ Aktivitets senter
	+	+	+	+
Et samlingssted for hele bygda	●	●	●	●
En arena for kunnskapsformidling	●	●	●	
Et sted for opplevelser og utforsking!	●	●	●	●
Friluftsliv	●	●		●
Lokalmat	●	●	●	
Håndverk	●	●	●	
Profesjonell møteplass	●	●	●	●

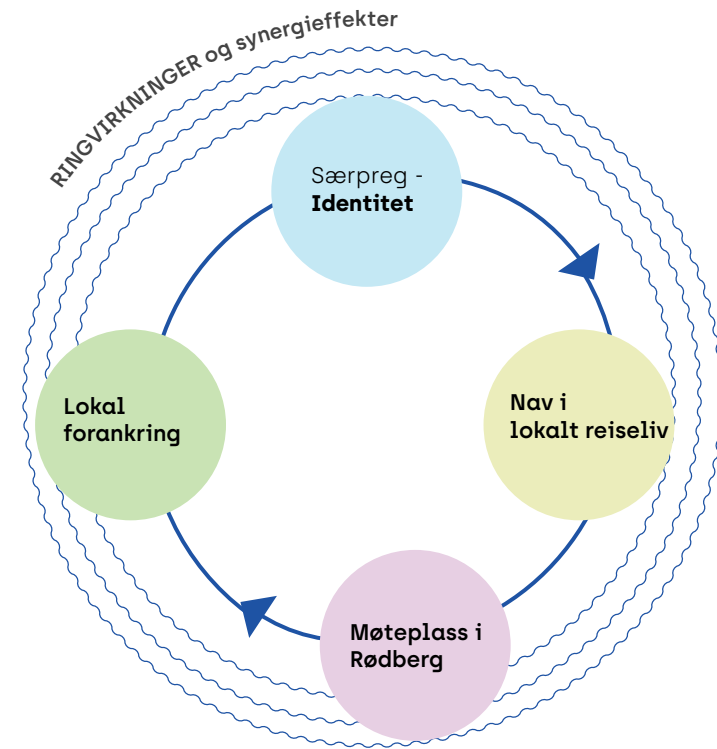

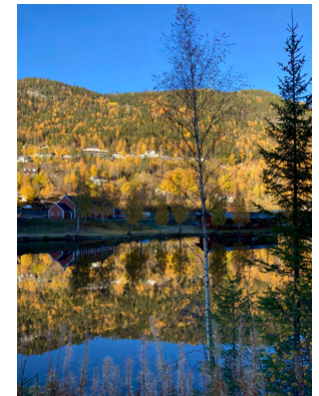
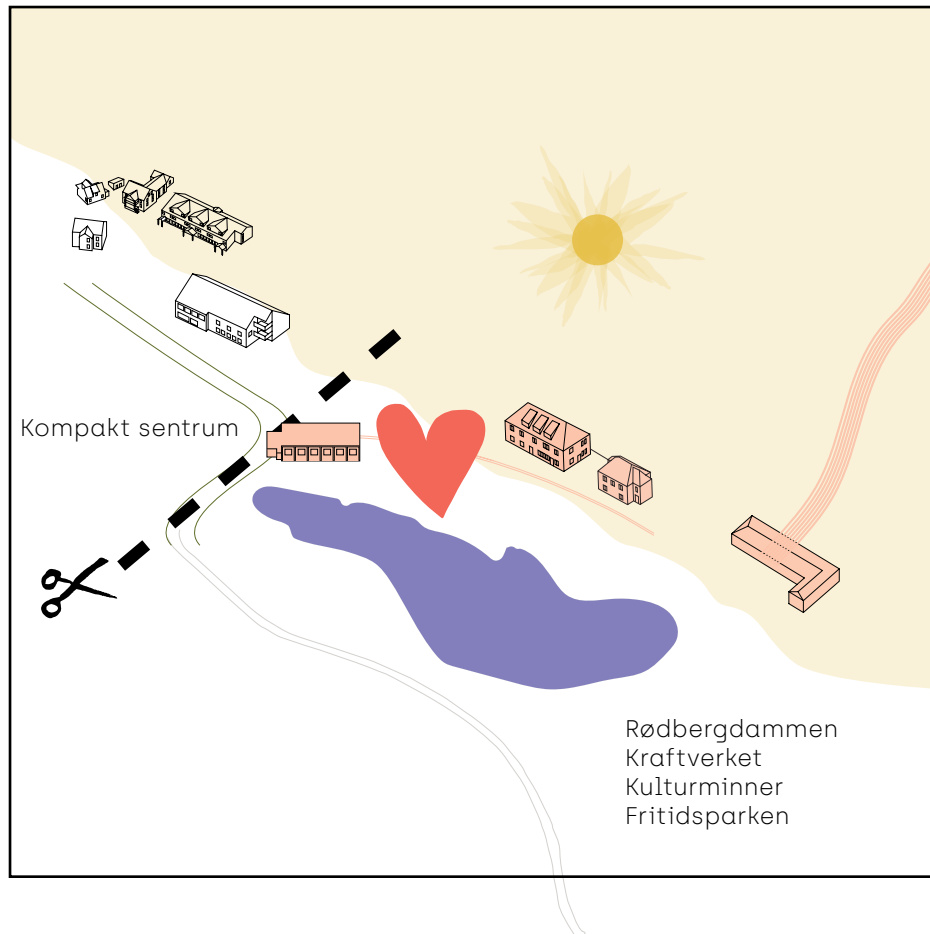
KONSEPTER FOR ET BESØKSSENTER I RØDBERG

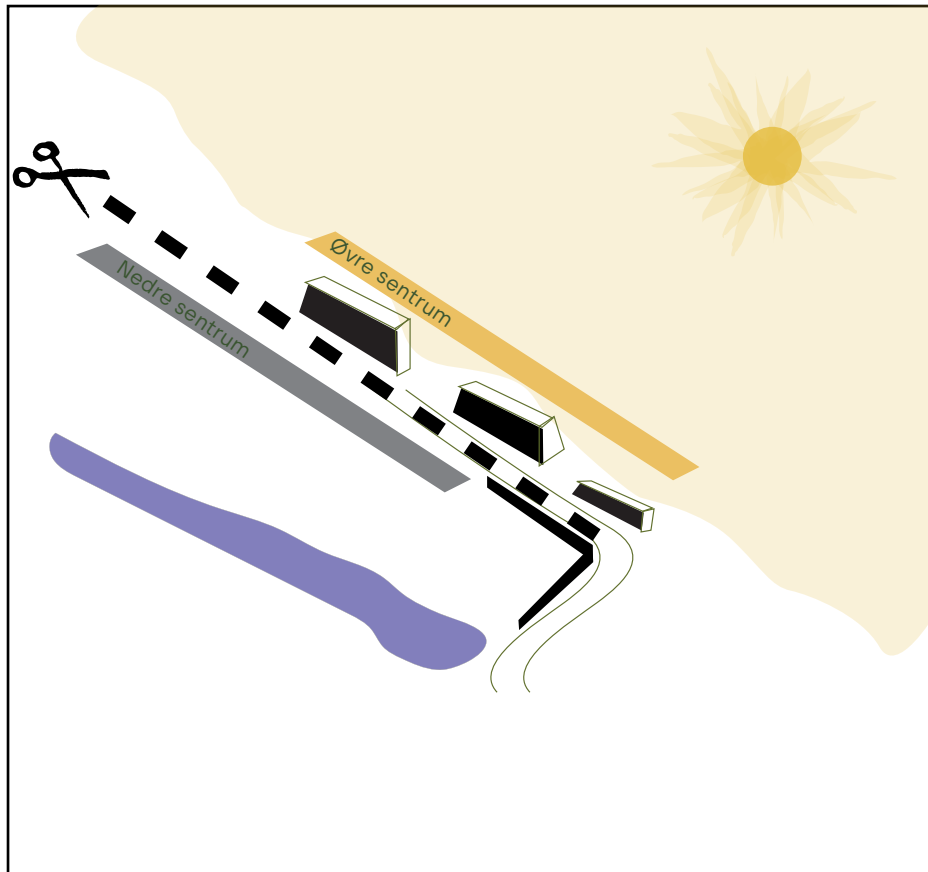
ET BESØKSSENTER I RØDBERG

Hvordan kan et senter:

- Bygge **stolthet** rundt Hardangervidda?
- Bli en **inkluderende** møteplass for bygda?
- Bidra til å skape et **attraktivt sentrum**?
- Være **attraktivt året rundt**?

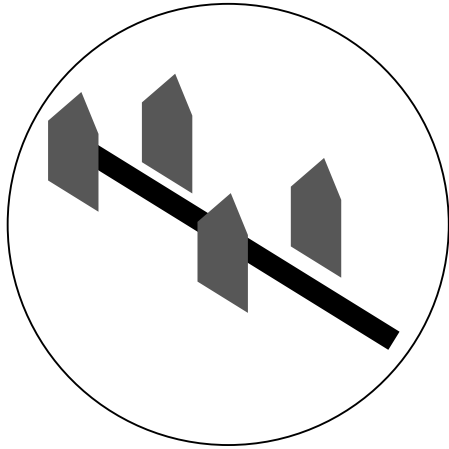

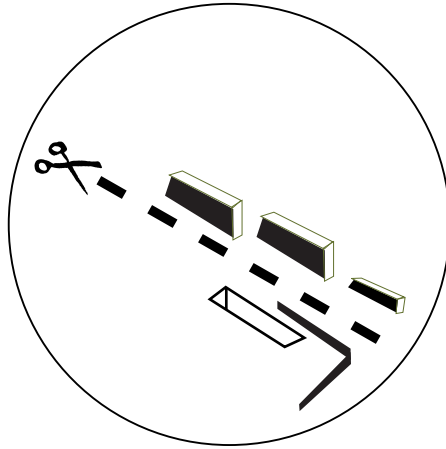
STEDSANALYSE RØDBERG

RØDBERG IDAG

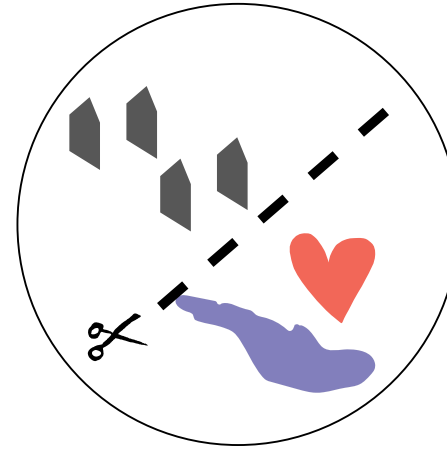
SENTRUM er idag lite finmasket

Sentrum består hovedsakelig av hovedveien, og enkelt bygg knyttet til denne.

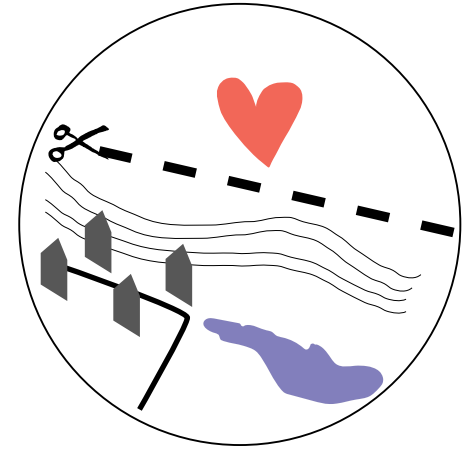
TOPOGRAFI gjør at det er dårlig kontakt mellom byggene langs hovedveien

Det er flere murer, gjerder og høyder som gir dårlige overganger.

Idag oppleves fritidsparken avkuttet fra resten av sentrum

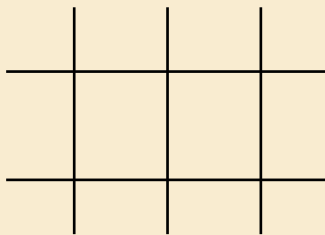
Fritidsparken innehar mange av Rødberg's "herlighetsverdier" Åpenhet, Rødberdammen, eldre bebyggelse med karakter.

Mye aktivitet skjer oppe ved skolen

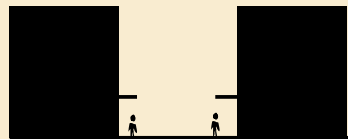
Både avstand og høydeforskjeller fører til at dette oppleves et stykke unna. Bidrar ikke til liv i sentrum.

IDEELLE SITUASJON

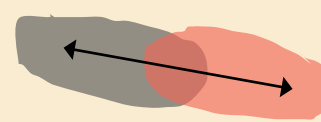

FINMASKET struktur

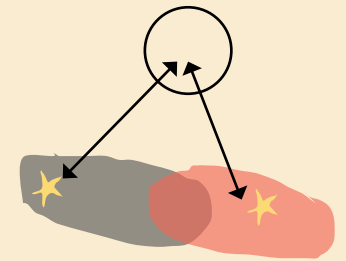
Et netverk av gater og forbindelser man kan bevege seg i og som byr på forskjellige opplevelser.

TOSIDIG gate med kontakt ute-inne på samme nivå.

GODE KOBLINGER mellom fritidsparken og sentrum Områdene overlapper og flyter inni hverandre.

GODE KOBLINGER mellom skolen og sentrum, og skolen og fritidsparken. Aktivisere disse.

Skal noe flyttes fra skolen?
Eks: bibliotek, kulturskolen

KVALITETER OG POTENSIALER

KVALITET 1:

Plassrommene ved hotellet og bekken

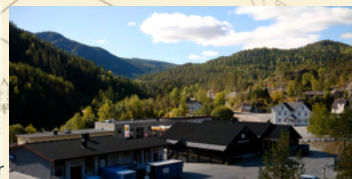

KVALITET 2:

"Solhyllen" ved Risan

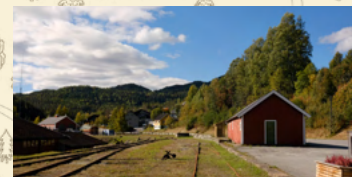
POTENSIAL 4:

"Bakgata"
Mulighet for en ny gate
Ny kobling til fritidsparken
Blandede funksjoner næring, tjeneste og bolig

POTENSIAL 5:

Ny gangvei på jernbanesvillene
God kobling til sentrum

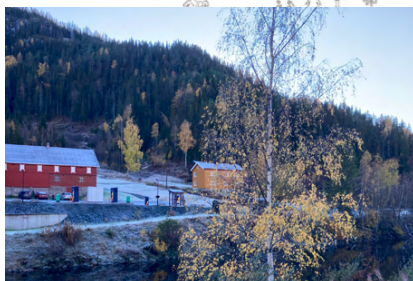
POTENSIAL 1:

"Skjult skatt"
Plassrommet mellom de mer industrielle byggene, Kirkebygda + kontakt til nytt torg

POTENSIAL 2:

Elven og utsyn over elven på låven og mulig bro over til Kiwi

POTENSIAL 3:

Stort plassrom
Sentralt plassrom og bebyggelse midt i smørøyet
Kontakt og kobling til nytt torg
Kontakt fra Kiwi og synlig når man ankommer Rødberg og kjører gjennom.

KVALITET 3:

Kulturmiljø knyttet til Løkkstallen og stasjonsbygget med nedlagt bakeri. Jernbanespor og

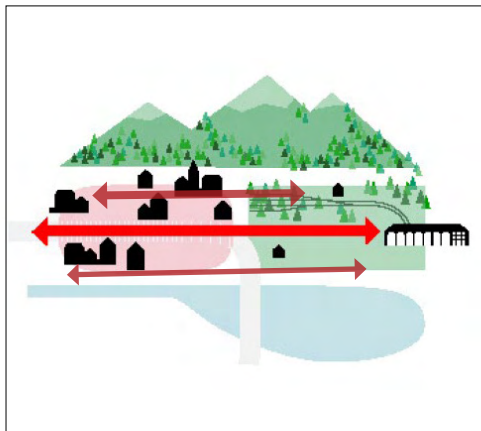

KVALITET 4:

Kraftverket
Arkitektur og historie
Gangvei langs kraftverket

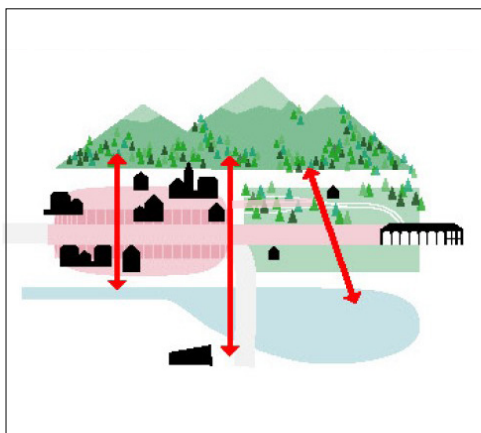

Lage en mer finmasket gatestruktur

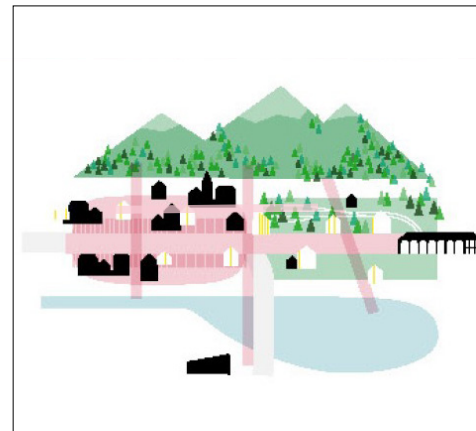
Forbinde sentrum og fritidsparken

- Oppgradere sentrumsgaten og fortsette forbindelsen til fritidsparken
- Styrke Bråflåtveien og fortsette forbindelsen på jernbanesporene
- Forbindelse langs elven og vannet

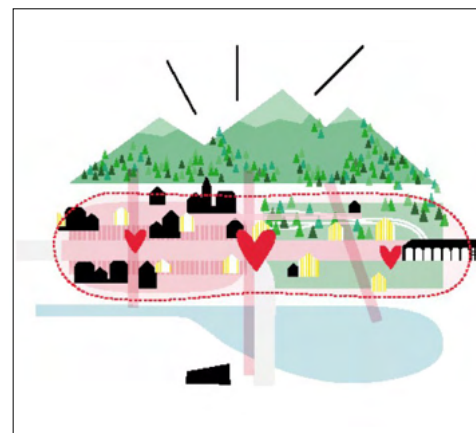

Lage nye forbindelser på tvers: Snarveier, trapper, konstruksjoner, bruk av terreng og gjennom bygninger.

Aktiverere bygg, byrom og uterom Transformasjon, revitalisering, tilføre nye strukturer

- Oppgradere og lage nye byrom og uterom
- Aktivisere eksisterende bebyggelse
- Transformere og legge til elementer på eksisterende bygg
- Tilføre nye bygg

Ta vare på, dyrke og få frem kvalitetene i Rødberg.

Lage et sammenhengende finmasket sentrum.

Styrke flere forskjellige steder med ulike karakter.

Kilde: tegninger fra European - LY277 - Bråflåtveien og kobling til fritidsparken er addhert

LOKALISERING AV ET SENTER I RØDBERG

NØKKELTOMTER

Hvordan kan et besøksenter bidra til å løfte og aktivisere Rødberg? Her er seks nøkkeltomter identifisert. Disse tomtene er viktige for Rødberg sin utvikling og har ulikt potensial til å styrke Rødberg sentrum

TOMT 1:

Henvendelse til hovedveien
Nærhet til hotellet
Nærhet til skolen og idrettsplassen
Henvendelse "bakgata"

1.

TOMT 2:

Henvendelse til hovedveien
Nærhet til Kommunehuset
Mulig kobling til nytt torg
Mulig kontakt med elva
Kontakt med "skjult skatt"

2.

3.

TOMT 3:

Potensial for å koble sammen sentrum og fritidsparken
Nærhet til kommunehuset + nytt torg
Henvendelse "bakgata"
Potensial: Rødberg sitt HJERTET!
Sambruk med Lokkstallen

4.

TOMT 4 + 5:

Aktiviserer fritidsparken
Koblet til ny gangvei
Bidrar til å binde sentrum sammen med fritidsparken
Nærhet til skolen og idrettsplassen

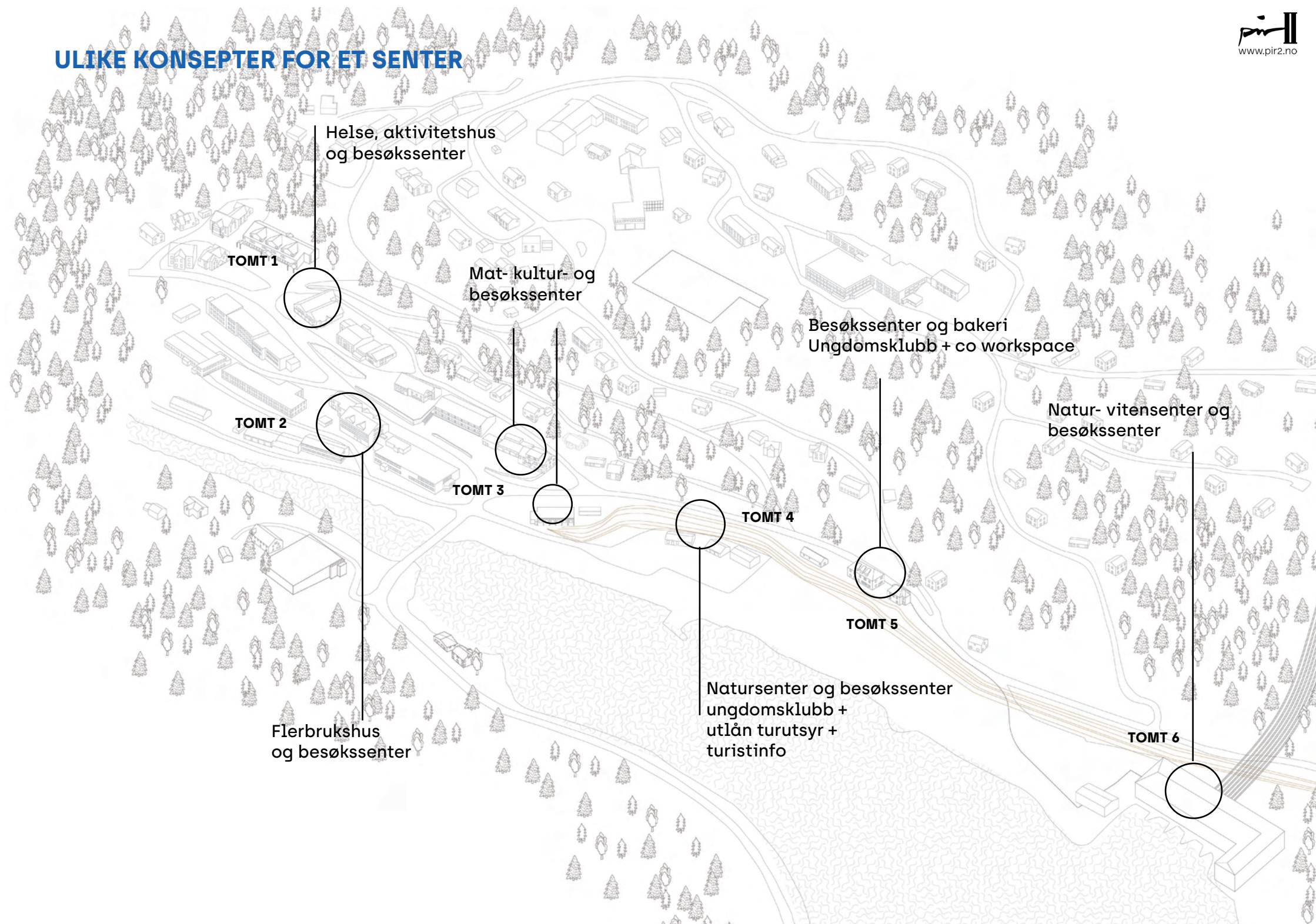
5.

TOMT 6:

Unik utvikling av kraftverket og/eller arealene i tilknytning til kraftverket

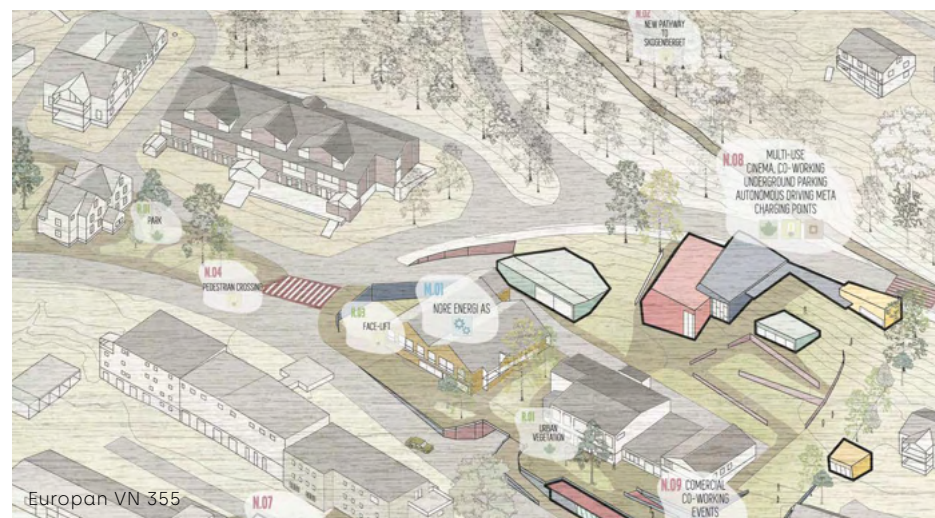
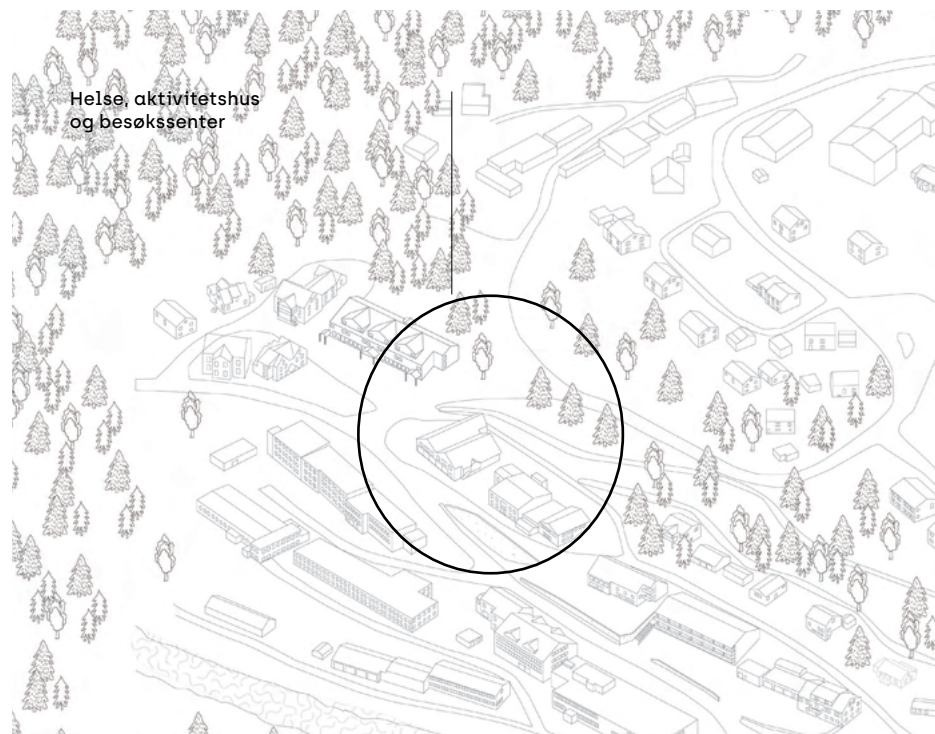
6.

ULIKE KONSEPTER FOR ET SENTER

TOMT 1

HELSE, AKTIVITETSHUS OG BESØKSSENTER

Tomt 1 drar mest mulig synergi med hotellet samt idrettsparken og skolen. Tomten henvender seg både til hovedgaten og den nye "bakgaten" og uterommene kan skape en serie av fine byrom sammen med uterommene ved hotellet og Solvang velværesenter. Det er flere bygg som kan oppgraderes og ha god synergi med svømmehall, helse og aktivitetssenter.

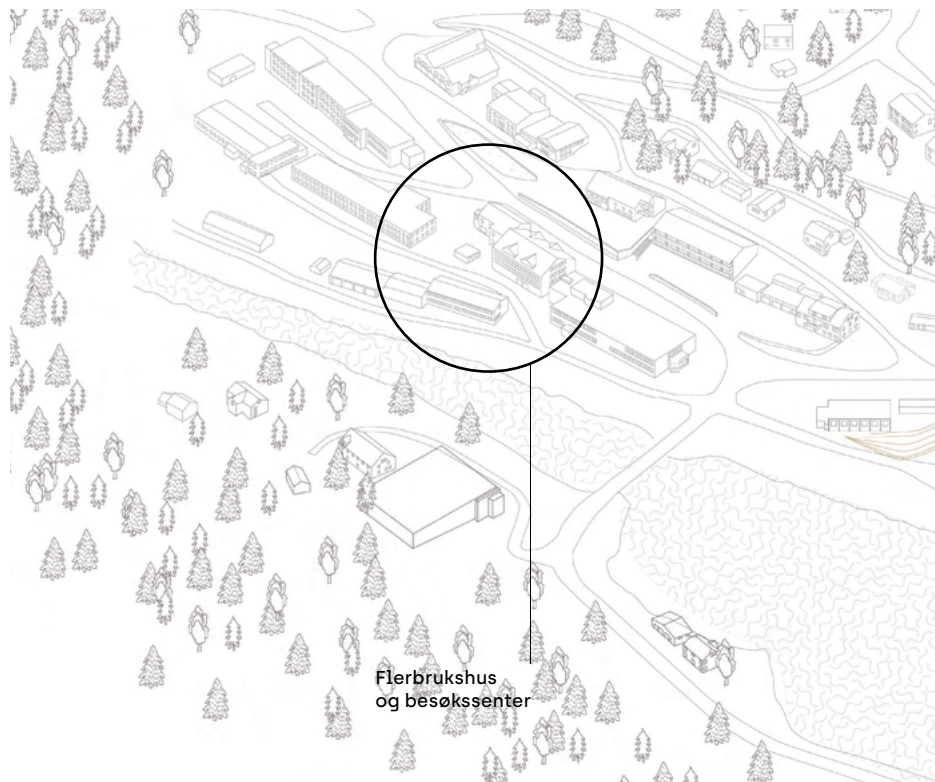
+ Aktivitet

+ Opplevelse

TOMT 2 FLERBRUKSHUS OG BESØKSSENTER

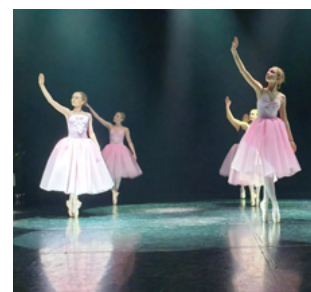
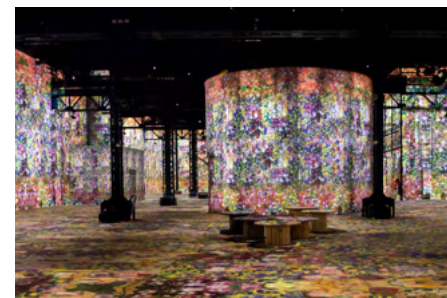
3

TOMT 2 er lokalisert i det som idag oppleves som midt i sentrum og rett ved siden av kommunehuset og med god henvendelse til hovedgata. Her ligger det et stort potensial i å få visuell kontakt med elven og den andre siden av dalen. Med en bro over elven vil senteret være godt tilknyttet kiwi og det er mulig å tenke sambruk av parkeringsplasser. Et besøksenter her bør knyttes til kultur og være et levende senter som har liv hele døgnet og hele året.

+ Aktivitet

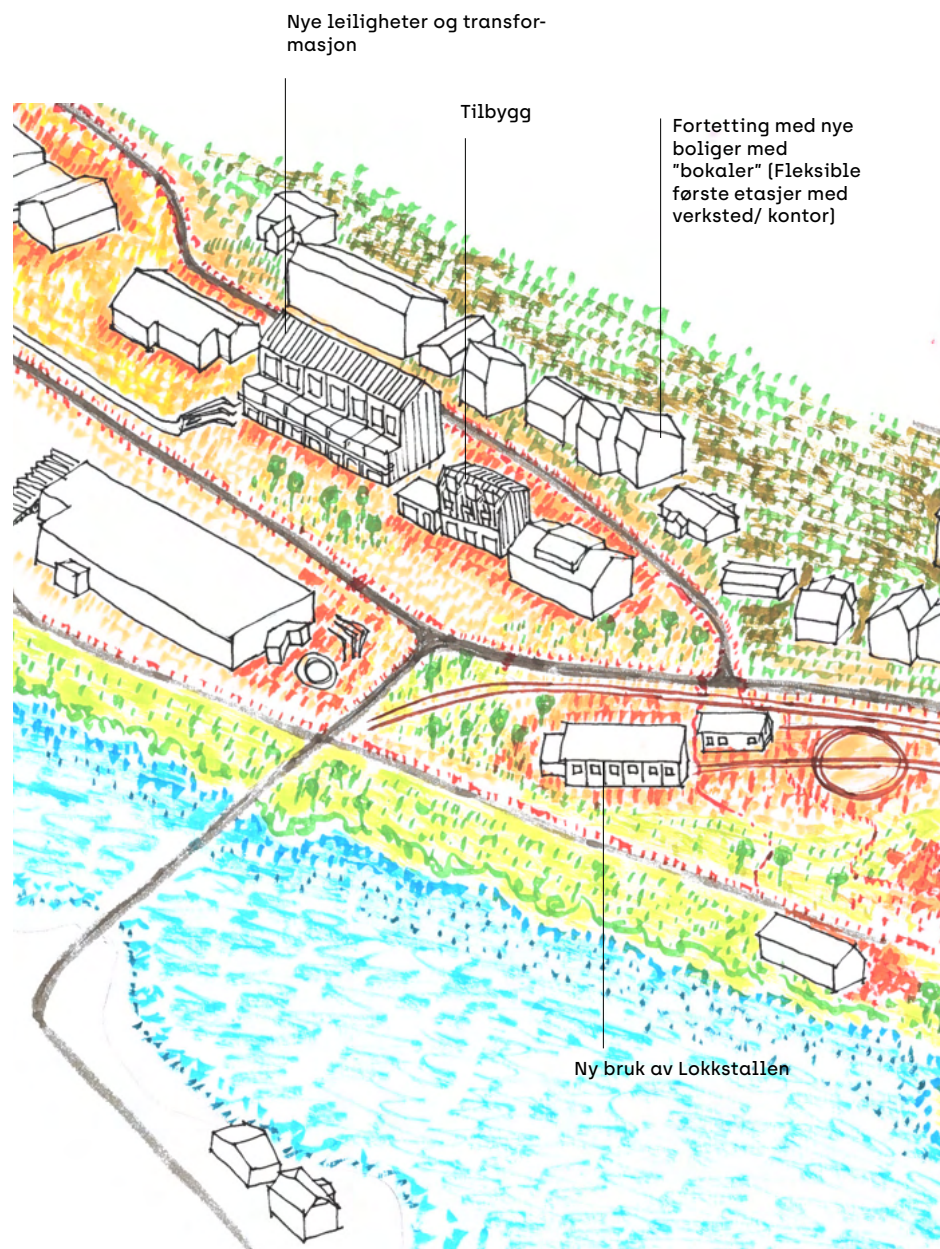

+ Kultur

TOMT 3

MAT- KULTUR- OG BESØKSSENTER

TOMT 3 tar tak i hjertet av Rødberg og potensialet som ligger i å koble sentrum sammen med fritidsparken. Både lokkstallen og tomten til ressurscenteret er aktuelle og helst med synergi og sambruk med hverandre. Nærhet og kontakt med kommunehuset, det nye torget, hovedveien og den nye "bakgata" er store kvaliteter. Dette kan bli Rødbergs hjertet og et besøkscenter her bør knyttes opp mot mat og kultur.

+ Matsenter

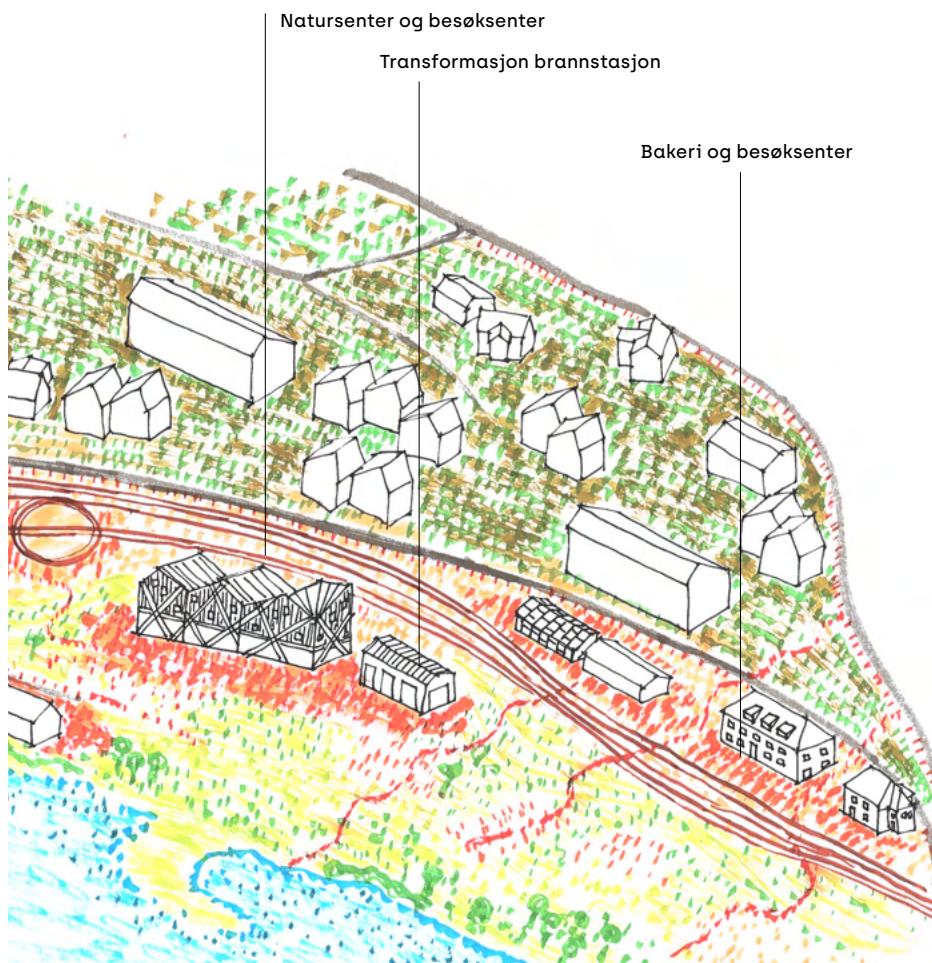

+ Kultursenter

TOMT 4 OG 5

NATURSENTER OG BESØKSSENTER BAKERI OG BESØKSSENTER

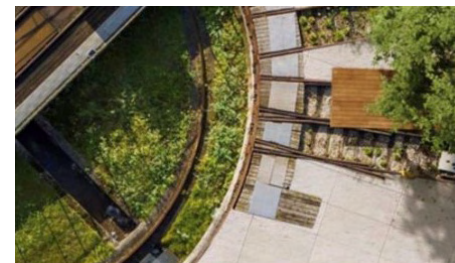

TOMT 4 og 5 aktiviserer fritidsparken og sørger for at de fantastiske kvalitetene knyttet til landskapet og kulturminnene integreres i Rødberg sentrum. Et besøks-senter kan integreres i de gamle stasjonsbyggene sammen med et bakeri, kafé, arbeidskollektiv og ungdomshus, eller det kan bygges et nytt bygg i tilknytning til brannstasjonen. Et bygg her kan ta opp i seg høydeforsjellene på tomten og ha funksjoner på både øvre og nedre nivå. Dette kan kombineres med nye boliger. Et besøks-senter i fritidsparken bør fokusere på natur, friluftsliv og aktiviteter for alle aldre, både inne og ute og i kombinasjon med et sted å henge og drikke kaffe.

+ Naturesenter

+ Matsenter

European - PL578

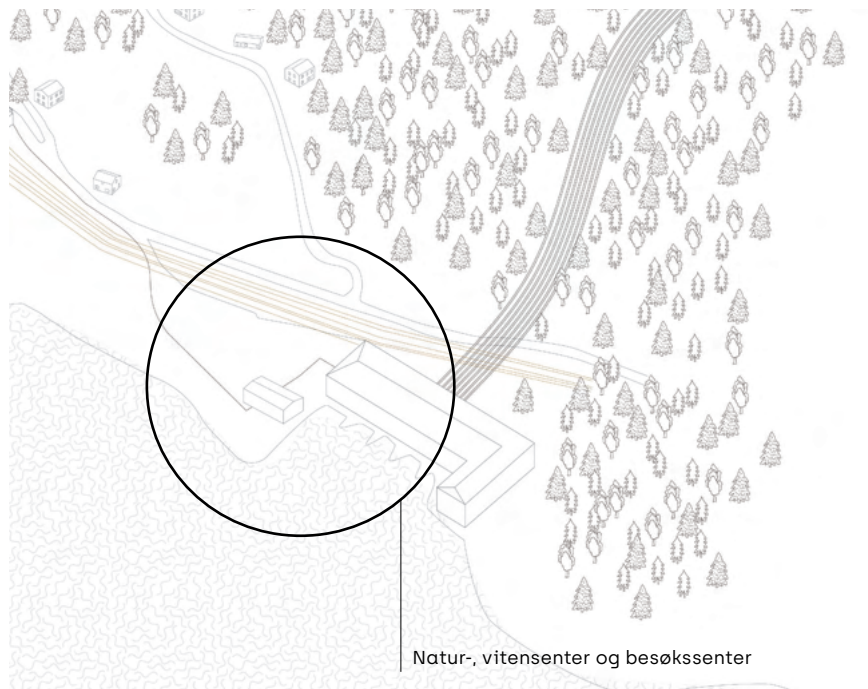
Bygging kongsgård, ser uter for urban dyrking

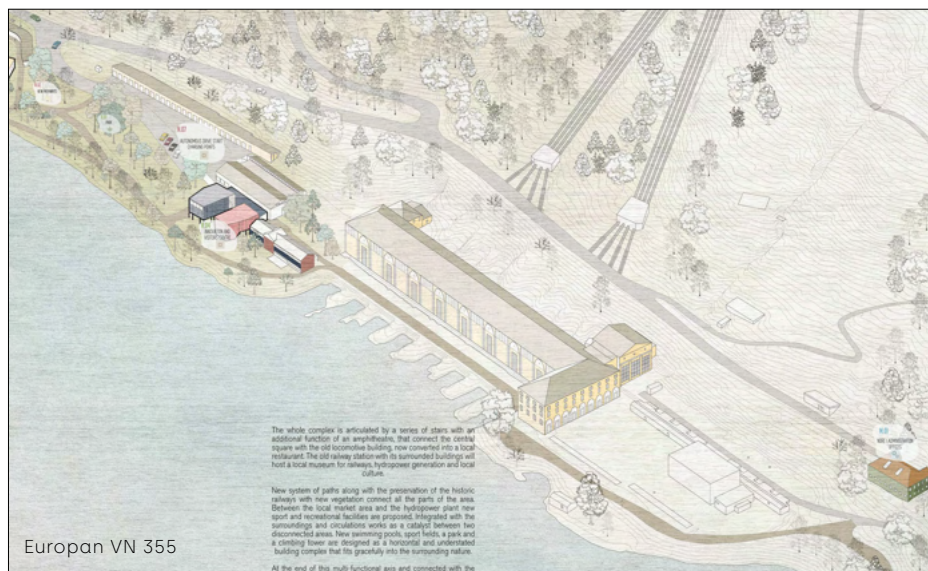
Sverre Fehn, paviljong Venezia biennalen

TOMT 6

NATUR- VITENSENTER OG BESØKSSENTER

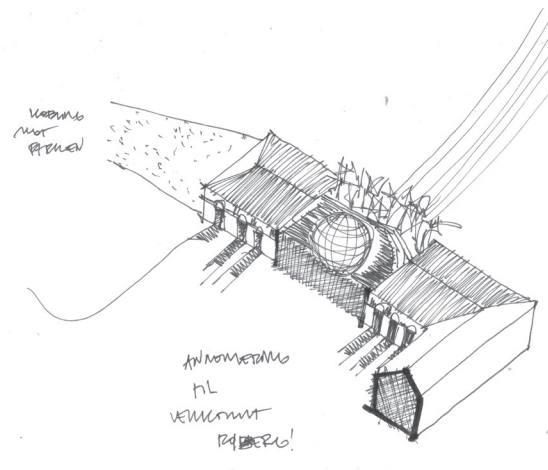
Natur-, vitensenter og besøkscenter

European VN 355

TOMT 6 tar i bruk kraftverket og/ eller arealer i tilknytning til kraftverket. Et natur- og vitensenter i kraftverket vil bli helt unikt og styrke kommunen sin identitet knyttet til både, kraft og natur.

+ Natursenter

Nytt vitensenter i Trondheim. Konkurrans Pir II arkitekter

Nasjonalt besøkssenter for Hardangervidda

i Rødberg

